

Елена Хаджиева
Недка Гарибова
Андреана Ефтимова
Мирена Пацева
Анна Слуцка

Български език

ЗА ЧУЖДЕНЦИ

ОБЩ КУРС

Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

Авторско участие:

Елена Хаджиева и Недка Гарибова: Урочни текстове, граматика, рубриката „Разбирате ли?“ – от 1 до 30 урок;

Недка Гарибова: Тестове №1, №2, №3;

Андреана Ефтимова: Упражнения – от 1 до 15 урок;

Мирена Пацева: Упражнения – от 16 до 30 урок; Лингвостранознание II част – „Защо България е туристическа страна“, „Съкровищницата на България“, „Феномените на България“, „Нестинарството“;

Анна Слуцка: фонетични задачи – от 1 до 10 урок; Лингвостранознание I част – тема №1 „Република България“, тема №2 „София“, тема №3 „Основаване на българската държава. Първо и Второ българско царство“, тема №4 „Васил Левски – Апостолът на свободата“;

Елена Хаджиева: Лингвостранознание II част – „Българинът“, „Другоплеменно население в България“, „Хоро“, „Българското народно облекло и българската народна шевица“, „Български манастири“; Приложения – Фразарий, Фразеологизми;

Елена Хаджиева и Андреана Ефтимова: Лингвостранознание III част – подбор и адаптиране

Български език за чужденци начален курс

© Елена Любомирова Хаджиева, Недка Лазарова Гарибова, Андреана Борисова Ефтимова,
Мирена Атанасова Пацева, Анна Наумова Слуцка – автори, 2006 г.

© Татяна Викторевна Станкулова – илюстрации и дизайн, 2006 г.

© Университетско издателство „СВ. Кл. Охридски“, 2006 г.

ISBN: 978-954-07-2409-6

Съдържание

1	Здравейте! Как се казвате?	8	● Фонетични задачи ● I. Сегашно време на глагола СЪМ ● II. Лични местоимения – именителен падеж ● III. Положителна форма на глагола СЪМ ● IV. Въпросителна форма на глагола СЪМ ● V. Отрицателна форма на глагола СЪМ ●
2	Какъв сте? Каква сте?	12	● Фонетични задачи ● I. Сегашно време на глаголите ИМАМ и НИМАМ ● II. Въпроси с въпросителни думи <i>кой, коя, кое, кои, какъв, каква, какво, какви, къде, как</i> ● III. Съществителни имена за национална принадлежност ● IV. Показателни местоимения за близки лица и предмети ●
3	Къде живеете?	20	● Фонетични задачи ● I. Род на съществителните имена в единствено число ● II. Прилагателни имена в единствено число ● III. Показателни местоимения за отдалечени обекти ● IV. Числителни имена от 1 до 10 ●
4	Ние сме студенти	30	● Фонетични задачи ● I. Множествено число на съществителните имена ● II. Бройна форма на съществителни имена от м.р. ● III. Кратки форми на личните местоимения, винителен падеж ● IV. Повелителни форми на някои глаголи ●
5	Колко е часът?	38	● Фонетични задачи ● I. Числителни бройни от 11 до 100 ● II. Съгласуване на прилагателни със съществителни имена по род и число ● III. Бъдеще време и минало време на глагола СЪМ ● IV. Конструкции ИСКАМ ДА, ТРЯБВА ДА ● V. Кратки дателни форми на личните местоимения ●
6	Време и сезони	48	● Фонетични задачи ● I. Членуване на съществителните имена ● II. Членуване на прилагателните имена ● III. Съществителни имена от числителни имена ● IV. Форми на числителните редни имена, означаващи римски цифри ● V. Сегашно време на глаголи от I, II, III спрежение ●
7	В кафето	60	● Фонетични задачи ● I. Бъдеще време на глаголите ● II. Кратки форми на притежателните местоимения ● III. Сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена ● IV. Вид и спрежение на някои глаголи ● V. Вид на глагола (с модални глаголи) ●
8	На обяд в ресторанта	72	● Фонетични задачи ● I. Образуване на относителни прилагателни имена от съществителни ● II. Безлична употреба на МОЖЕ ● III. Пълни форми на винителните и дателните лични местоимения ● IV. Числителни бройни имена от 100 нагоре ●
9	Моят работен ден	82	● Фонетични задачи ● I. Несвършен и свършен вид на глагола с някои наречия и съюзи ● II. Възвратни глаголи в сегашно време ● III. Възвратно-лични местоимения ●
10	В супермаркета	90	● Фонетични задачи ● I. Обобщение на вид на глагола ● II. Повелително наклонение – прости форми, образуване ● III. Положителни и отрицателни форми ● IV. Глаголи с неправилни форми за повелително наклонение ● V. Вид на глагола и повелителни форми ● VI. Отглаголни съществителни имена на -не ●

11	Телефонен разговор	100	<ul style="list-style-type: none"> • I. Въпросителни, неопределителни и отрицателни местоимения и наречия • II. Сложни повелителни конструкции • III. Минало свършено време на някои глаголи • IV. Окончания на формите за минало свършено време • V. Сложно съставно изречение с подчинено обстоятелствено изречение за цел и причина (за да, защото)
12	Как се запознахте?	110	<ul style="list-style-type: none"> • I. Относителни местоимения • II. Минало свършено време – образуване и значение • III. Място на кратките винителни и дателни форми на личните местоимения при едновременна употреба • IV. Трансформация на пряка в непряка реч на съобщителни и въпросителни изречения с въпросителна дума
13	При лекаря	120	<ul style="list-style-type: none"> • I. Безлични изречения с винителни и с дателни лични местоимения • II. Възвратни безлични конструкции • III. Удвояване на обекта в българския език • IV. Местоименни форми – пълна и кратка форма • V. Съществително име и кратка местоименна форма (удвояване на допълнанието) • VI. Трансформация на пряка в непряка реч на въпросителни изречения с частица ЛИ
ТЕСТ 1		130	
14	Анкета	132	<ul style="list-style-type: none"> • I. Притежателни местоимения – пълни и кратки форми • II. Въпросителни местоимения за притежание • III. Възвратни притежателни местоимения • IV. Правила за употреба на кратките притежателни местоимения
15	Вече си избрах	142	<ul style="list-style-type: none"> • I. Минало свършено време на глаголи от несвършен и свършен вид • II. Обобщителни местоимения • III. Сложно съставно изречение с подчинено допълнително изречение (че, да)
16	Хайде на екскурзия!	150	<ul style="list-style-type: none"> • I. Глаголи за движение с предлози и наречия • II. Трансформация на повелителни изречения в непряка реч
17	Семейството на Ваня	160	<ul style="list-style-type: none"> • I. Минало свършено деятелно причастие • II. Минало неопределено време • III. Значение и употреба на минало неопределено време
18	На опера	168	<ul style="list-style-type: none"> • I. Минало неопределено време на възвратните глаголи • II. Сравнение на минало свършено време с минало неопределено време • III. Безлични изречения в минало неопределено време • IV. Трансформация на пряка реч в минало свършено време в непряка реч
19	Писмо	174	<ul style="list-style-type: none"> • I. образуване на минало несвършено време • II. Сравнение на глаголните форми за минало несвършено време със сегашно и минало свършено време • III. Сегашно деятелно причастие
20	Дневникът на Ани	182	<ul style="list-style-type: none"> • I. Минало несвършено време на глаголи от свършен вид • II. образуване на деепричастия • III. Лични форми на глагола трябва • IV. образуване на съществителни имена за лица с наставки
ТЕСТ 2		190	

21	Злополука	192	<ul style="list-style-type: none"> • I. Минало несвършено деятелно причастие • II. Преизказване на глаголното действие • III. Наречия – видове
22	Първа среща	200	<ul style="list-style-type: none"> • I. образуване на минало предварително време • II. Съпоставка на минало неопределено време с минало предварително време • III. образуване на съществителни имена
23	На сватба	206	<ul style="list-style-type: none"> • I. образуване на бъдеще време в миналото • II. Употреба на бъдеще време в миналото в условни изречения • III. Сложни съставни изречения с подчинени определителни изречения
24	Кирил и Методий	212	<ul style="list-style-type: none"> • I. Преизказни форми на минало неопределено време, минало предварително време и бъдеще време в миналото • II. Свидетелски и несвидетелски форми на минало неопределено време и минало предварително време • III. Случаи, когато съществителните имена не се членуват
25	Сватбено пътешествие	220	<ul style="list-style-type: none"> • I. образуване на минали страдателни причастия • II. Страдателен залог с причастно-страдателни форми
26	Българска кухня	226	<ul style="list-style-type: none"> • I. Страдателен залог с възвратни форми • II. Сравнение на причастно-страдателни и възвратно-страдателни конструкции • III. Безлични форми на глаголите в страдателен залог
27	Хайде, помечтай си малко!	234	<ul style="list-style-type: none"> • I. образуване на условно наклонение • II. Употреба и значение на условно наклонение • III. Условни изречения в изявително и условно наклонение
28	В банката	240	<ul style="list-style-type: none"> • I. образуване и употреба на бъдеще предварително време • II. образуване и употреба на бъдеще предварително време в миналото • III. Обобщение на въпросителни, относителни, неопределителни, отрицателни и обобщителни местоимения
29	681 г. – Ахелой	248	<ul style="list-style-type: none"> • I. Система на българските глаголни времена • А. Акционност – резултативност • Б. Предходност – едновременност – следходност • В. Ориентация спрямо момента на говорене
30	Шибил Люцкан	256	<ul style="list-style-type: none"> • I. Съвместна употреба на глаголните времена в българския език • А. Разказ в минал план • Б. Разказ в сегашен план – „репортажно сегашно време“ • В. Трансформация на текст от сегашен в минал план • Г. Трансформация на глаголните времена в диалогична реч
ТЕСТ 3		264	

Българската азбука

печатни букви ръкописни букви

А а	А а
Б б	Б б
В в	В в
Г г	Г г
Д д	Д д
Е е	Е е
Ж ж	Ж ж
З з	З з
И и	И и
Й й	Й й
К к	К к
Л л	Л л
М м	М м
Н н	Н н
О о	О о
П п	П п
Р р	Р р
С с	С с
Т т	Т т
У у	У у
Ф ф	Ф ф
Х х	Х х
Ц ц	Ц ц
Ч ч	Ч ч
Ш ш	Ш ш
Щ щ	Щ щ
Ъ ъ	Ъ ъ
Ь ь	Ь ь
Ю ю	Ю ю
Я я	Я я

Гласни звукове

/й/	/ѐ/	/à/	/ъ/	/ò/	/ÿ/
Иво	дѐн	àз	българин	тòй	Турция
йскам	ѐсен	Англия	мъж	окò	ÿча
вие	Елѐна	казвам	Гърция	Лòндон	група

Съгласни звукове

/п/	/б/	/т/	/а/	/к/	/г/
пия	бия	тòм	дòм	как	грък
пйша	бързам	тетрадка	дървò	кипърец	Гермàния
Пѐтър	билѐт	трамвай	детѐ	каквò	Геòрги

/ф/	/в/	/с/	/з/	/ш/	/ж/	/х/
фйзика	врата	сòл	защò	шàл	женà	хймия
кафѐ	вѐчер	стòл	зàхар	шйя	живѐя	химикалка
Фрàнция	вйно	Сòфия	зйма	швѐпс	жълт	хляб

/ч/	/џ/ (дж)	/џ/	/S/ (дз)
четà	джòб	џърква	дзѐн
часòвник	джàз	џвѐте	
чàй		џенà	

/р/	/л/	/м/	/н/	/й/
ресторàнт	лѐкция	Марйя	нòж	здравѐй
работя	лимòн	мàса	нарòд	Йордàния
Русйя	Ливàн	мѐд	Никòзия	Сюлеймàн

Букви

я	ю	ь	щ
Яна	йòни	асансьòр	нòщ
Бългàрия	тютйòн	фризьòр	пòща
лято	сьйòз	актьòр	щòри

Диалог

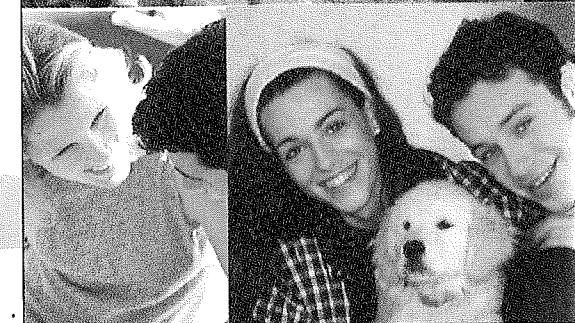
- Дòбър дѐн.
 – Дòбър дѐн.
 – Как се казвате?
 – Àз се казвам Йоàнис.
 – От Кипър ли сте?
 – Не, аз съм от Гърция. А Вие откъдѐ сте?
 – Àз съм от България.

- Откъдѐ сте? – Àз съм от
- Откъдѐ е тòй? –
- А тя как се казва? –

- Как се казвате? – Àз се казвам (казвам се)
- Как се казва тòй? –
- А тя как се казва? –

Прочетете текста! Напишете го!

Àз се казвам Иво. Àз съм българин.
 Тòй се казва Никòс. Тòй е грък.
 Тя е от Гермàния. Тя се казва Катерина.
 Вие обичате портокали.
 Тя обича кафѐ със зàхар.

Здравейте! Как се казвате?

- Петър:* – Здравей, Мария!
Мария: – Здравей, Петре!
Петър: – Мария, това е Георгиос от Гърция. Запознайте се!
Мария: – Приятно ми е. Казвам се Мария Колева. Вие как се казвате?
Георгиос: – Приятно ми е, Георгиос.
Мария: – Говорите ли български?
Георгиос: – Зная малко.
Петър: – Той е студент. Учи български език.
Мария: – Аз също съм студентка. Следвам психология.
Петър: – Ние сме колеги. Учим с Мария в една група.

Запомнете!

Здравей!
 Как се казвате?
 Казвам се...

Приятно ми е.
 Говорите ли български?
 Той е студент.

Следвам психология.
 Ние сме колеги.
 Учим в една група.

Фонетични задачи

Прочетете изреченията, като спазвате паузите:

(|) (||) (#)
 малка средна голяма

Внимавайте: думата без ударение оформя с думата с ударение едно акцентно цяло:

■ □ – една фонетична дума!

Ние сме | студенти. # Аз съм | от Кипър, || той е | от Гърция, || а те са | от Турция. #

Колеги сме. # Сега учим | български език | в една група. # Искаме да следваме | логопедия. #

Това е | Петър. # Запознайте се с Георгиос! # Той също | е студент. #

Граматика

I. Положителна форма на глагола СЪМ

Лице/Род	Единствено число	Множествено число
1. аз	съм студент	ние сме студенти
2. ти	си студент	вие сте студенти
3. той	е студент	те са студенти
тя	е студентка	
Учтива форма	– Вие сте преподавател – Вие сте преподавателка	

II. Въпросителна форма на глагола СЪМ

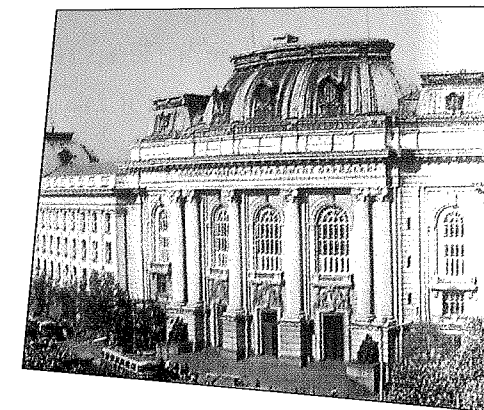
Аз студент ли съм?
 Ти студент ли си?
 Той студент ли е?
 Тя студентка ли е?

Ние студенти ли сме?
 Вие студенти ли сте?
 Те студенти ли са?

III. Отрицателна форма на глагола СЪМ

Аз не съм студент.
 Ти не си студент.
 Той не е студент.
 Тя не е студентка.

Ние не сме студенти.
 Вие не сте студенти.
 Те не са студенти.

Упражнения

1 Попълнете с форми на глагола СЪМ:

Аз студент.
 Аз студентка.
 Той студент.
 Тя студентка.
 Ние студенти.
 Те студенти.
 Ти студент.
 Вие студент.
 Мария студентка.
 Петър студент.

2 Попълнете празните места с форми на глагола СЪМ:

Ти студент ли?
 Мария студентка ли?
 Георгиос и Петър студенти ли?
 Ние студенти ли?
 Тя преподавателка ли?
 Той преподавател ли?
 Вие студенти ли?
 Аз преподавателка ли?

3 Попълнете празните места с отрицателните форми на глагола СЪМ:

Мария	гъркиня.	Ти	българка.
Георгиос	българин.	Вие	гърци.
Ева и Димитра	българки.	Ние	гъркини.
Аз	грък.	Студентите	българи.

4 Ти българин ли си?

Мария гъркиня ли е?	Не,
Георгиос българин ли е?	Не,
Петър грък ли е?	Не,
Мария и Петър гърци ли са?	Не,
Димитриос и Ева българи ли са?	Не,
Милена кипърка ли е?	Не,
Иван кипърец ли е?	Не,
Те кипърци ли са?	Не,

5 Попълнете празните места с форми на глагола СЪМ:

Това	Петър.	Това	ти.
Това	Мария и Петър.	Това	ние.
Това	Георгиос.	Това	вие.
Това	Ева.	Това	преподавателите.
Това	аз.		

6 Попълнете с:

аз	ти	е от България.
той	ние	е от Турция.
вие	Вие	са от Гърция.
тя	те	сме от Кипър.
		си от Германия.
		съм от Италия.
		сте от Франция.
		са от Англия.
		сме от Русия.
		си от Унгария.

7 Той е от България.

Ние сме от Русия.
Той е от Кипър.
Вие сте от Гърция.
Тя е от Турция.
Аз съм от Унгария.
Ти си от Франция.
Те са от Германия.
Тя е от Италия.

А вие от България ли сте?

А те?
А тя?
А аз?
А той?
А ние?
А вие?
А ние?
А ти?

8 Аз съм от Турция.

Той е от Испания.
Ние сме от България.
Тя е от Кипър.
Аз съм от Русия.
Ти си от Кипър.
Вие сте от Турция.
Георгиос и Ева са от Гърция.
Преподавателката е от България.

А Вие откъде сте?

А тя откъде?
А вие откъде?
А той?
А те?
А ние?
А аз?
А ти?
А Вие?

9 Как се казваш?

Той как се казва?
Тя как се казва?
Вие как се казвате?
Ти как се казваш?
Вие как се казвате?
Те как се казват?
Аз как се казвам?
Аз как се казвам?

Казвам се Мария.

Той се
Тя се
Аз се
Аз се
Ние се
Те се
Ти се
Вие се

Разбирате ли?

Добро утро!
Добър ден!
Добър вечер!
Лека нощ!
Довиждане.
Чао.

българин
българка
българи
грък
гъркиня
гърци

кипърец
кипърка
кипърци
турчин
туркиня
турци

А Вие откъде сте?
А вие откъде сте?

Какъв сте? Каква сте?

- Георгиос:** – Добър ден!
Мария: – Здравей, Георгиос! Как си?
Георгиос: – Благодаря! Добре съм. Кое е това момиче?
Мария: – Запознайте се, това е Надя.
Надя: – Приятно ми е, Надя. Вие какъв сте?
Георгиос: – Аз съм грък. Вие българка ли сте?
Надя: – Да, българка съм и съм студентка по право. А Вие какво следвате?
Георгиос: – Аз уча български език и сега имам лекции. О, Майк, здравей! Къде отиваш? Лекции ли имаш?
Майк: – Не, нямам лекции. Търся преподавателката ни, г-жа Ганева.
Мария: – Какъв е по народност Майк?
Георгиос: – Майк е англичанин от Лондон и учи български език.

Запомнете!

Как си?	Имам лекции.	Търся преподавателката.
Какъв сте?	Нямам лекции.	Какъв е по народност?
Добре съм.	Къде отиваш?	Кое е това момиче/момче?

Фонетични задачи

Шумови съгласни:

Звучни: /б/, /в/, /г/, /д/, /ж/, /з/, /ц/ (дж), /с/ (дз),

Беззвучни: /п/, /ф/, /к/, /т/, /ш/, /с/, /ч/, /ц/, /х/;

Оформят се двойките: /б, п/, /в, ф/, ...

Обеззвучаване на звучните съгласни в края на думата и пред паузи (|, ||, #) – звучните се редуват с беззвучните съгласни от корелативната двойка: /б/ : /п/ ...:

хляб ,	мòлив ,	мъж ,	сьòз ,	гràд ,	брìдж
[хляп],	[мòлиф],	[мъш],	[сьòс],	[грàт],	[брìч]

Прочетете изреченията:

Каквò | е товà? # Товà е | мòлив. # А товà е | нòж. #
 [ф] [ш]

Обìчам хляб || с мèд. # Тòй е | Геòрг. # Какъв | е тòй? #
 [п] [т] [к] [ф]

Господìн Гàнев | е дòбрè. Сòлун | е гràд. #
 [ф] [т]

Напишете изреченията!

Граматика

I. Сегашно време на глаголите *имам* и *нямам*

аз	имам	нямам
ти	имаш	нямаш
той	има	няма
тя	има	няма
то	има	няма
ние	имаме	нямаме
вие	имате	нямате
те	имат	нямат

II. Въпроси с въпросителни думи *кой, коя, кое, кои, какъв, каква, какво, какви, къде, как*

Кой е той?

Коя е тя?

Кои са те?

Какъв е той? (по професия/по народност)

Каква е тя?

Какви са те?

Какво учиш?

Къде отиваш?

Как си?

Той е Майк.

Тя е Надя.

Те са Мария и Георгиос.

Той е преподавател./Той е българин.

Тя е преподавателка.

Те са студенти.

Уча български език.

Отивам на лекции.

Благодаря, добре съм.

III. Съществителни имена за национална принадлежност

България	българин	българка	българи
Англия	англичанин	англичанка	англичани
Турция	турчин	туркиня	турци
Франция	французин	французойка	французи
Гърция	грък	гркиня	грци
Русия	руснак	рускиня	руснаци
Полша	поляк	полякиня	поляци
Кипър	кипърец	кипърка	кипърци
Германия	немец	немкиня	немци
Унгария	унгарец	унгарка	унгарци
САЩ (Америка)	американец	американка	американци
Китай	китаец	китайка	китайци
Индия	индиец	индийка	индийци
Испания	испанец	испанка	испанци
Италия	италианец	италианка	италианци

IV. Показателни местоимения за близки лица и предмети

Единствено число			Множествено число
мъжки род	женски род	среден род	
този	тази	това	тези

Упражнения

1 Изберете подходящата форма на глаголите *имам* или *нямам* и попълнете празните места:

1. Майк преподавателка.
2. Те химикалки, а ти
3. Ние пари, а тя
4. Вие ли лекции? – Не, ние вече
5. Аз тетрадки.
6. Ти книги, а Георгиос и Надя
7. Не, Георгиос време. Той отива на лекции.
8. Надя молив, а вие
9. Сем. Петрови апартамент в София, но те в Пловдив.

2 Отговорете на въпросите:

Могел: Аз имам учебник.

Ти имаш ли?

Аз нямам.

1. Георгиос лекции.	А Майк ли?	Той
2. Вие речник.	А те ли?	Те
3. Ти време.	А вие ли?	Ние
4. Надя химикалка.	А ти ли?	Аз
5. Аз приятели.	А Мария ли?	Тя
6. Те упражнения.	А аз и Надя ли?	Ние
7. Ние пари.	А аз ли?	Ти

3 На празните места поставете кой, коя, кое, кои:

Могел: Търся преподавателката ни, г-жа Ганева. – Коя преподавателка търсите?

1. Търся студентите.	– студенти търсите?
2. Търся Надя.	– Надя търсите?
3. Търся едно дете.	– дете търсите?
4. Търся стаята.	– стая търсите?
5. Търся един приятел.	– приятел търсите?
6. Търся едно момче.	– момче търсите?
7. Търся преподавателя ни.	– преподавател търсите?

4 Задайте въпрос с въпросителните думи какъв, каква, какво, какви:

Могел: Аз съм българка.

А те какви са?

1. Г-жа Ганева е преподавателка?	А г-н Ганев е?
2. Майк е студент.	А Георгиос и Надя са?
3. Те са кипърци.	А вие сте?
4. Ние сме студенти.	А Мария е?
5. Вие сте преподаватели.	А ти, Майк, си?
6. Момчето е ученик.	А момичето е?
7. Аз съм руснак.	А ти, Юлия, си?
8. Ти си унгарка.	А те са?

5 Работете по модела:

Модел: Кой е той?
Какъв е по народност?

– Той е Майк.
– Той е англичанин.

1. е тя?
..... е по народност?
2. са те?
..... са по народност?
3. си ти?
..... си по народност?
4. сте вие?
..... сте по народност?
5. сте Вие?
..... сте по народност?
6. си ти?
..... си по народност?
7. е той?
..... е по народност?
8. са те?
..... са по народност?
9. е тя?
..... е по народност?

- Тя е Надя.
- Тя е (от България).
- Те са Георгиос и Алексия.
- Те са (от Гърция).
- Аз съм Мехмед.
- Аз съм (от Турция).
- Ние сме Хулио и Мария.
- Ние сме (от Испания).
- Аз съм г-жа Мегре.
- Аз съм (от Франция).
- Аз съм Паола.
- Аз съм..... (от Италия).
- Той е Курт.
- Той е..... (от Германия).
- Те са Джейн и Питър.
- Те са (от Америка).
- Тя е Йен.
- Тя е (от Китай).

6 Работете по модела:

Модел: Аз съм от България.

Аз съм българин.

Мона е от Индия.
Юми и Нару са от Япония.
Те са от Гърция.
Катажина е от Полша.
Майк и Питър са от Англия.
Ахмед е от Либия.
Вие сте от Русия.
Алексия и Георгия са от Гърция.
Моника е от Румъния.
Ивет е от Франция.
Ние сме от България.

Мона е
Юми е и Нару е
Те са
Катаржина е
Те са
Ахмед е
Вие сте
Те са
Тя е
Ивет е
Ние сме

7 Попълнете празните места.

А.

Модел:
Buenos Dias!
Това е Хулио.
Той е от Испания.
Той е испанец.

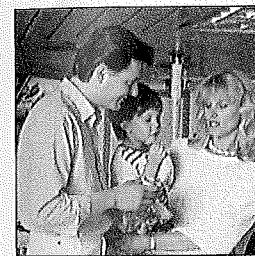
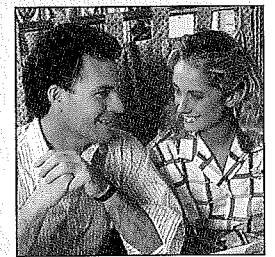

Buongiorno!
..... е Франческа.
Тя е от
.....

Konnichiwa!
Това е Нарухико.
Той е от Япония.
Той е

Guten Tag!
Ние сем. Курт.
Ние от
.....

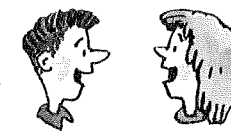
Hello! Hello! Hi!
Това са Джон, Ана и Филип.
Те са
Те са

Vom dia!
Това е Изабел.
..... от Бразилия.
.....

Б. Работете по двойки! Питайте за хората от снимките!

Модел: Кой е той?
Откъде е той?
Какъв е той?

Той е Хулио.
От Испания.
Той е испанец.

В. Задайте същите въпроси на студентите от вашата група!

8 Попълнете колонките според мястото на ударението в имената на следните държави:

••	•••	••••	•••••	••••••
Китай	Кипър	Франция	Русия	България
.....
.....
.....

Англия, Турция, Гърция, Полша, Германия, Унгария, Америка, Индия, Испания, Италия

9 Попълнете с *какво, къде, как*:

- 1. Надя е студентка. следва? – Право.
- 2. Майк търси преподавателката. отива?
- 3. Георгиос е студент. учи? – Български език.
- 4. Надя и Георгиос са на лекции. отиват?
- 5. Майк е студент. учи? – Български език.
- 6. Здравей, Надя! си?
- 7. Здравейте, Георгиос и Майк! сте?
- 8. отива Георгиос? – На лекции.
- 9. Момчета, следвате?
- 10. Добър ден, г-жо Ганева! сте?

10 Задайте въпрос!

- 1.? Той е Филип.
- 2.? Аз съм Мария.
- 3.? Отивам на кино.
- 4.? Много сме добре, а вие?
- 5.? Те са полицаи.
- 6.? Той учи математика.
- 7.? Тя е Марина.
- 8.? Той е журналист.
- 9.? Това са Филип и Мария.
- 10.? Те са индийци.

11 В едно от изреченията има грешка. Изберете правилното изречение. Отбележете с ✓ и X!

1	Кои са те?
Кой са те?	☐	Могел: Той от Гърция.
Той е от Гърция.	☒	☐
2	Кой е тя?
Коя е тя?	☐	5	Каква е той?
Какъв е той?	☐
3	Как си?
Какво си?	☐	6	Ние сме от Испания.
Ние сте от испания.	☐
4	Къде отиваш?
Какво отиваш?	☐	7	Той е япония.
Той е от Япония.	☐
			8	Той е англичанин.
Той е англичанец.	☐
			9	Те са Мария.
Те са Мария и Стефан.	☐
			10	Тя е францизка.
Тя е францужойка.	☐

12 Попълнете с *този, тази, това, тези*.

- 1. Кое е момче? – момче е брат на Надя.
- 2. Кои са студенти? – студенти са Майк и Георгиос!
- 3. Коя е къща? – къща е на Надя.
- 4. Кои са момчета? – момчета са студенти.
- 5. Коя е улица? – улица е „Раковска“.
- 6. Какви са обувки? – са зимни.
- 7. Какви са хора? – са преподаватели.
- 8. Какъв е човек? – американец е от Ню Йорк.
- 9. Кое е момиче? – момиче е от Швеция.

13 Свържете диалозите с картинките. Напишете номера на картинката на реда и попълнете с *този, тази, това, тези*:

- а) 5 А: Искаш ли тетрадка?
Б: Да, благодаря.
- б) А: Кое е момче?
Б: Това е Майк. Той е студент.
- в) А: Какъв е учебник?
Б: По български език.
- г) А: Харесват ли ти картини?
Б: Да, много.
- д) А: лекции на български ли са?
Б: Да, на български са.
- е) А: студент от Лондон ли е?
Б: Да, това е Майк и учи български език.
- ж) А: Кое е момиче?
Б: студентка се казва Надя.
Хубава е, нали?

Разбирате ли?

уча	работя	чета	този студент
следвам	живея	пиша	тази преподавателка
отивам	търся	това момче/момиче	тези деца

Къде живеете?

Това е апартаментът на семейство Петрови. Той е нов и модерен и е на третия етаж. На вратата се звъни.

Димитра: Добър ден! Идвам по обявата за квартира.

Г-жа Петрова: Заповядайте, влезте! Вие къде живеете?
Димитра: Аз съм от Солун, студентка в Софийския университет. В Солун живея в голяма и хубава къща.

Г-жа Петрова: Ето апартамента ни. Тук е антрето, а това е холът. Там са спалните и детската стая. Вдясно е кухнята, а вляво са банята и тоалетната. Имаме и два балкона с много цветя.

Димитра: Госпожо Петрова, имате много хубав апартамент, светъл и удобен. Коя стая давате под наем?

Г-жа Петрова: Детската стая. Тя е широка и топла.

Димитра: Харесва ми. Кога мога да донеса багажа си?

Г-жа Петрова: Заповядайте още днес!

Запомнете!

звъни се	етаж	нов	широк
обява	стая	модерен	топъл
давам квартира	под наем	удобен	мога да донеса
влезте	багаж	светъл	днес

Фонетични задачи

Палатални съгласни:

/б'/, /в'/, /г'/, /д'/, /з'/

/п'/, /ф'/, /к'/, /т'/, /с'/, /х'/; /л'/, /р'/, /м'/, /н'/

При писане палаталните съгласни се означават с буквите:

Я – буквата означава палатална съгласна

пред гласна /а/:

лято [л'ато], мляко [мл'ако]
баня [бан'а], спалня [спалн'а]
голям [гол'ам], кухня [к'ухн'а]
обява [об'ава], цветя [цвет'а]
Надя [над'а], гъркиня [г'ъркин'а]
вдясно [вд'асно], вляво [вл'аво]
заповядай [запов'адай], отворям [отвар'ам];

пред гласна /ъ/:

1. при глаголи в 1 л. ед.ч. и 3 л. мн.ч.:
благодаря [благодар'ъ]
говоря [говор'ъ], работя [работ'ъ]
звъня [зв'н'ъ], търся [т'ърс'ъ];
2. при членуване на съществителни имена от мъжки род:
лѐкаря(т) [лѐкар'ъ(т)], учителя(т) [учител'ъ(т)].

Ю – буквата означава палатална съгласна пред гласна /у/:

ютюн [тут'юн], бюро [б'урю], Сюлейман [с'улейман].

Ь – буквата означава палатална съгласна пред гласна /о/:

сйнѐ [сйн'ѐ], асансьѐр [асанс'ѐр], фризьѐр [фриз'ѐр].

Внимание: гласните /а/, /ъ/, /о/ и /у/, когато не са под ударение, не се изговарят така ясно, както когато са под ударение!

Прочетете изреченията:

Аз съм полякѝня. # Търся квартѝра. # Отивам по обя̀вата. #

Звънѝя на вратѝта. # Учителя̀т ми отвѝря. # Благодарѝя || и влизам. #

Кухнѝята е вдѝясно, || а влѝво е банѝята. # Нямам мнѝго бага̀ж. #

Апартаментѝт на Надѝя | е нѝв || и хѝбав. # Имат | и мнѝго цветѝя. #

Граматика

I. Род на съществителните имена в единствено число

мъжки род

човек
етаж
преподавател
апартамент
учебник

женски род

къща
студентка
преподавателка
баня
стая

среден род

дете
огледало
перде
цвете
море

II. Прилагателни имена в единствено число

мъжки род

нов
голям
малък
широк
тесен

женски род

нова
голяма
малка
широка
тясна

среден род

ново
голямо
малко
широко
тясно

III. Показателни местоимения за отдалечени обекти

мъжки род

онзи

женски род

онази

среден род

онова

множествено число

онези

IV. Числителни имена от 1 до 10

Числителни бройни

1 едно
2 две
3 три
4 четири
5 пет
6 шест
7 седем
8 осем
9 девет
10 десет

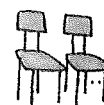
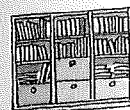
Числителни редни

I първи, първа, първо
II втори, втора, второ
III трети, трета, трето
IV четвърти, четвърта, четвърто
V пети, пета, пето
VI шести, шеста, шесто
VII седми, седма, седмо
VIII осми, осма, осмо
IX девети, девета, девето
X десети, десета, десето

Упражнения

1 Напишете новите думи с помощта на преподавателя.

А.

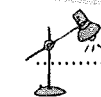
В хола има:

В спалнята има:

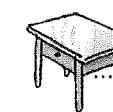
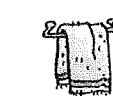
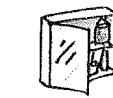
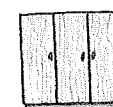
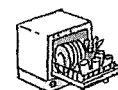
В детската стая има:

В банята има:

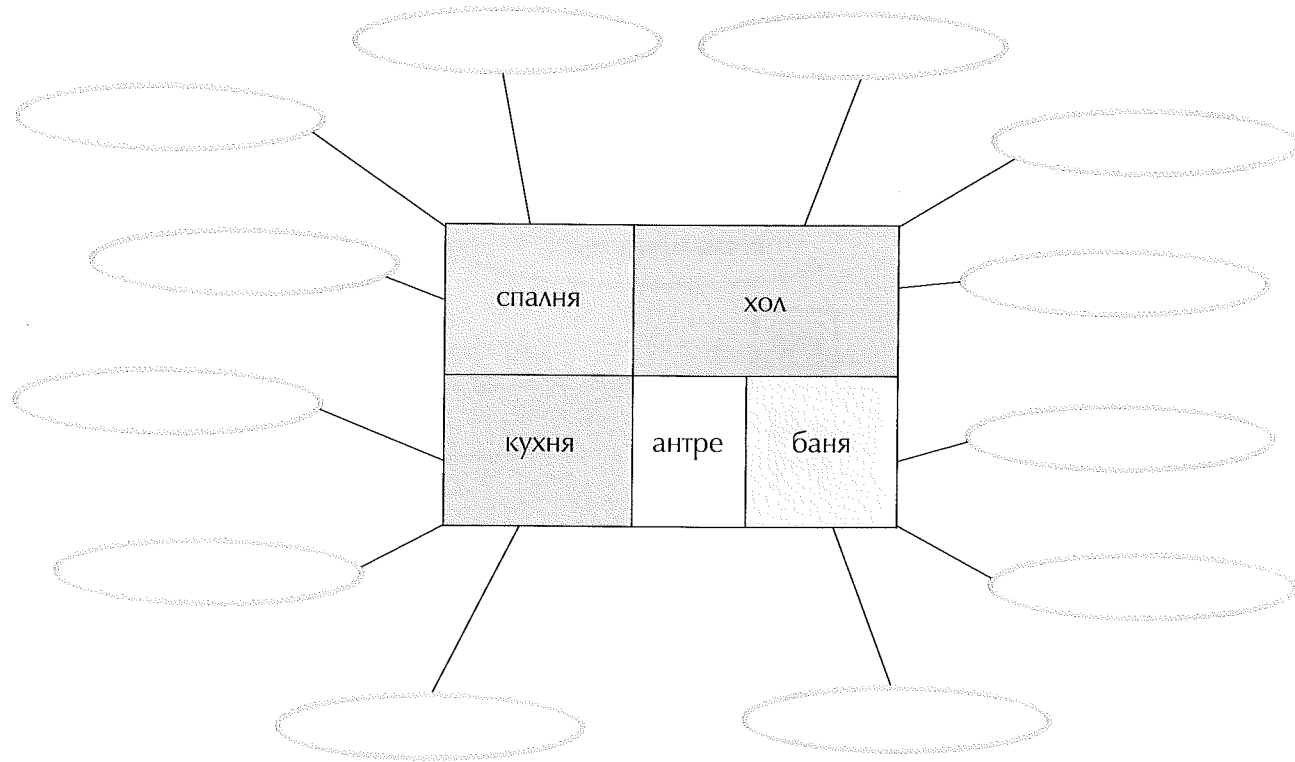

В кухнята има:

Б. Кои предмети са от съответните стаи в къщата?

- диван печка душ пералня видео легло
 гардероб кресло вана хладилник бойлер огледало

2 Изберете прилагателно име в подходящ род – висок, нисък, нов, стар, голям, малък, широк, тесен, тежък, светъл, топъл, удобен:

1. Аз живея в апартамент с 1 стая и кухненски бокс.
2. Димитра има багаж.
3. Апартаментът на сем. Петрови има и детска стая.
4. Коридорът в апартамента е
5. Димитра е студентка на квартира и живее в и апартамент.
6. Пред къщата на Димитра в Солун има двор с басейн и беседка.
7. Филип живее във блок в Ню Йорк, на 10 етаж.
8. В спалнята има тоалетка.
9. Сем. Иванови имат къща.
10. Бюрото в стаята е

3 Работете по моделите:

Модел: В хола има диван.

Той е хубав.

(хубав, хубава, хубаво)

Сем. Петрови имат апартамент.

В хола има кресло.

В хола има маса.

В хола има килим.

(голям, голяма, голямо)

В хола има библиотека.

В хола има телевизор.

В хола има камина.

В спалнята има гардероб.

В спалнята има огледало.

Димитра има къща.

Къщата има баня.

(удобен, удобна, удобно)

В спалнята има легло.

В детската стая има стол.

Димитра има къща.

(светъл, светла, светло)

В къщата има детска стая.

В апартамента има хол.

В апартамента има антре.

(модерен, модерна, модерно)

Сем. Петрови имат апартамент.

Димитра има къща.

Къщата има кухня.

(нов, нова, ново)

В банята има бойлер.

В хола има перде.

В спалнята има завеса.

В кухнята има пералня.

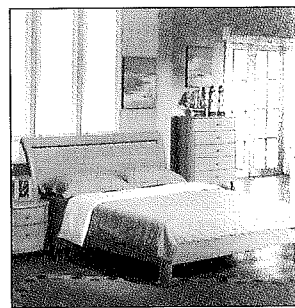
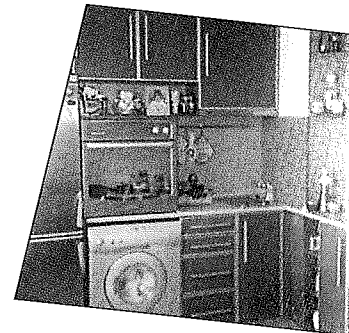
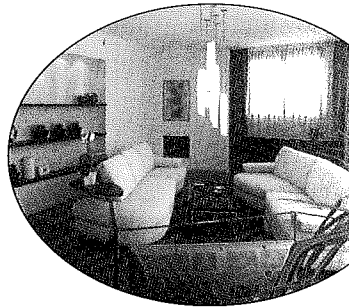
В кухнята има хладилник.

(широк, широка, широко)

Апартаментът на сем. Петрови има балкон.

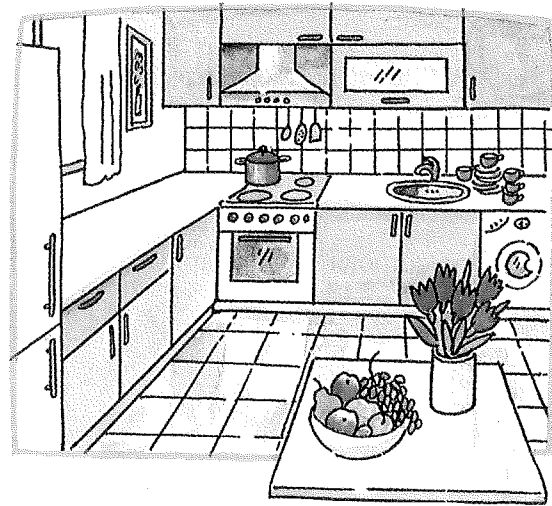
Къщата има детска стая.

В банята има шкафче.

4 А. Прочетете описанието на кухнята:

Това е една модерна и удобна кухня. Тук има широк и чист плот, шкаф, пералня, хладилник, но няма миялна машина. Над печката има аспиратор. Има и хубава картина на стената. На масата има ваза с цветя и фруктиера с плодове. Има още шест чаши и шест чинии до мивката. На прозореца има ново перде.

Б. Отделете в колонки съществителните и прилагателните имена от м.р., ж.р. и ср.р.:

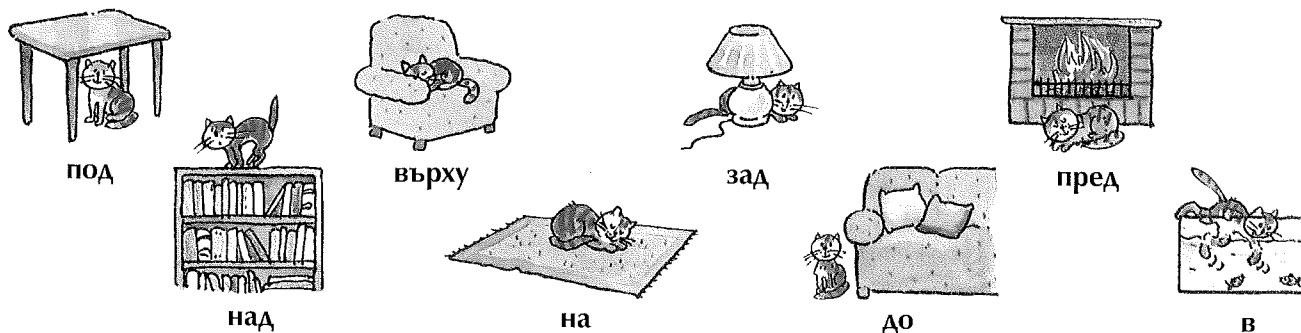
Съществителни имена			Прилагателни имена		
м.р.	ж.р.	ср.р.	м.р.	ж.р.	ср.р.
плот	кухня	перде	широк	модерна	ново
.....
.....

В. Опишете една стая от вашата къща по този модел!

5 Отбележете правилните и съответно неправилните отговори с ✓ и X:

1	Това е една голяма кухня.
Това е едно голямо кухня.	☐	☐
2	До прозореца има малък диван.
До прозореца има малка диван.	☐	☐
3	Купувам голямо килим за хола.
Купувам голям килим за хола.	☐	☐
4	Не харесвам това ново перде.
Не харесвам този нов перде.	☐	☐
5	Те имат модерен апартамент в София.
Те имат модерна апартамент в София.	☐	☐

6 А. В почти всеки български хол има красива мързелива котка. Но къде е тя?

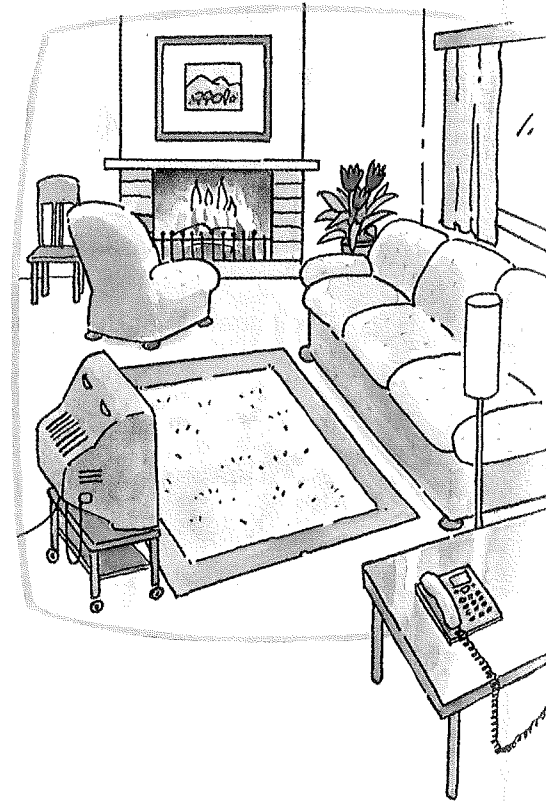

1. Котката е масата.	5. Котката е библиотеката.
2. Котката е креслото.	6. Котката е килима.
3. Котката е лампата.	7. Котката е дивана.
4. Котката е камината.	8. Котката е аквариума.

Б. Използвайте илюстрацията и опишете къде са предметите:

Модел: Креслото е пред камината.
Картината е над камината.
Лампата е до дивана.

- Креслото е дивана.
- Камината е стола.
- Цветето е дивана.
- Прозорецът е дивана.
- Лампата е дивана.
- Килимът е дивана.
- Телевизорът е дивана.
- Столът е камината.
- Телефонът е масата.
- Масата е дивана и лампата.
- Завесата е прозореца.

7 Попълнете с този/онзи:

- блок е висок, а е нисък.
- ваза е хубава, а – не.
- балкон е голям, а е малък.
- дърво е до прозореца, а дърво е до оградата в градината.
- студенти учат право, а студенти учат медицина.
- стая е голяма и светла, а е малка и тъмна.
- къща е нова, а е стара.
- огледало е чисто, а е мръсно.
- кресло е удобно, а не е удобно.

8 Свържете цифрите с думите, които ги означават.

6	3	2	две	едно
девет	десет	7	шест	9
8	четири	4	три	5
пет	седем	10	осем	1

9 Попълнете празните места с числителни бройни имена:

- В къщата на Димитра има (8) стаи.
 В къщата на Георгиос има (2) бани.
 В апартамента на сем. Петрови има (2) балкона.
 В кухнята има (1) печка.
 Сем. Колеви имат (4) деца.
 Този блок има (10) етажа.
 (7) жени са от Италия.
 Имате ли (3) тетрадки?
 Искам (5) химикалки.

10 Попълнете празните места с числителни редни имена:

- Мария отива (1) на лекции.
- На (2) място е Георгиос.
- По (3) програма дават футболен мач.
- Къде живееш? – На (6) етаж.
- Моята стая е (7) номер.
- Записва се на (8) място.
- Спортистът завършва (10) по ред.
- Димитра е (4) дете в семейството.
- Септември е (9) месец в годината.
- Аз съм в (5) стая.

11 Названия на цветовете:

оранжев	бял	червен	зелен	черен
жълт	розов	син	лилав	кафяв
			бежов	сив

А.

1. Какъв цвят е телефонът?	Той е черен.
2. Какъв цвят е тебеширът?	Той е
3. Какъв цвят е небето?	
4. Какъв цвят е виното?	
5. Какъв цвят е портокалът?	
6. Какъв цвят е чантата?	
7. Какъв цвят е панталонът?	
8. Какъв цвят е шапката?	
9. Какъв цвят е химикалката?	
10. Какъв цвят е блузата?	
11. Какъв цвят е шалът?	
12. Какъв цвят е пердето?	

Б. Ето някои знамена на държави. Какви са цветовете им?

Америка

Франция

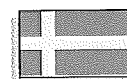
Бразилия

Русия

Германия

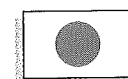
Швеция

България

Италия

Япония

Познавате ли и други знамена. Какви са цветовете им?

Разбирате ли?

Ето апартамента ни.
 Голяма къща с градина.
 ваза с цветя
 Чантата е нова.
 Тетрадката е на масата.
 Моливът е на бюрото.

Кой живее на петия етаж?
 На коя улица живееш?
 В кой квартал живееш?
 Кой е телефонният ти номер?
 Учебникът е в чантата.
 Химикалката е червена.

Ние сме студенти

Майк отива на гости в новата квартира на Димитра.

Димитра: Здравей, Майк! Заповядай, влез!

Майк: Заповядай, тези цветя са за тебе.

Димитра: Благодаря много! Ела да разгледаш новото ми жилище. Съблечи си якето!

Майк: Тук ли са хазаите ти?

Димитра: Не, няма ги, на работа са.

Майк: Какво работят?

Димитра: Г-жа Петрова е лекарка, а г-н Петров е адвокат.

Майк: Къде е стаята ти?

Димитра: Ето я.

Майк: Каква хубава и светла стая имаш! Виждам много книги на етажерката.

Димитра: Да, обичам да чета. Тези книги са на гръцки, английски и френски език. А върху бюрото ми са учебниците по български език, тетрадките ми, различни речници и енциклопедии.

Майк: Дай ми, моля те, учебника по български!

Димитра: Ето го.

Майк: На кой урок сте? Трудно ли е?

Димитра: Интересно е. Първите два урока са лесни.

Майк: Колко студенти учат в групата ти?

Димитра: 10 души. Петима студенти и пет студентки.

Запомнете!

на гости жилище няма ги на работа	какво работят речници енциклопедии дай ми	интересно е лесно ето я	съблечи си якето трудно ли е ето го
--	--	-------------------------------	---

Фонетични задачи

I. Буквите Я и Ю означават още

/-йа-/:

1. след гласни: Сòфия [сòфийа], коя [койа], приятно [прийàтно], лèкция [лèкция];

2. в началото на думата: яке [йàке], Япония [йапòния]

/-йъ-/ – след гласна:

1. при членуване на съществителни и прилагателни имена, редни числителни и притежателни местоимения от мъжки род:
трамвàя(т) [трамвàйъ(т)], нòвия(т) [нòвийъ(т)], трèтия(т) [трèтийъ(т)], твòя(т) [твòйъ(т)]

2. при глаголи от I и II спрежение, в 1 л. ед.ч. и 3 л. мн.ч.:
живèя(т) [живèйъ], желàя(т) [желàйъ], безпокоя́(т) се [безпокойъ́(т)] се;

3. при форми за женски род на личното местоимение:
нèя [нèйъ], я [йъ];

/-йу-/:

в началото на думата или след гласна: юни [йу̀ни], съю́з [сью́з]

II. Буквата А означава и звук /ъ/ – освен звук /а/:

1. при членуване на съществителни имена от мъжки род – с членна форма -А:
клìмата [клìматъ], сезòна [сезòнъ], балкòна [балкòнъ], снегà [снегъ], дъждà [дъждъ];

2. при глаголи от I и II спрежение в 1 л. ед.ч. и 3 л. мн.ч.:

пйша(т) [пйшь(т)], мòга(т) [мòгъ(т)], четà(т) [четъ(т)],

да { кàжа(т) [кàжъ(т)],
донесà(т) [донесъ́(т)],
бъ̀да(т) [бъ̀дъ(т)],

ÿча(т) [ÿчь(т)], са [съ] – 3 л. мн.ч. от глагола съм

Прочетете изреченията:

Тè са I от Япония. # Учат | български език. # Тè разглеждат | голèмия апартамент. #
[ъ] [йа] [йа] [ъ] [а] [йъ]

Днèс хазàйна | го нèма | – || на рàбота е. # Дàвам рèчника | на студèнта. #
[ъ] [н'а] [ъ] [ъ]

Първите пèт урòка | за тèбе и за нèя | не сà трудни. # Èто я | стàята – || приятна е. #
[а] [йъ] [ъ] [йъ] [йа] [йа]

Мòга да донесà | багажа. #
[ъ] [ъ] [ъ]

Но буквата а означава звук /а/ при глаголи от III спрежение – дàвам, отивам и в бройната форма – двà/кòлко сезòна!

Граматика

I. Множествено число на съществителните имена

мъжки род

-И

-ОВЕ

студент	– студенти	стол	– столове
преподавател	– преподаватели	хляб	– хлябове
учебник	– учебници	блок	– блокове
речник	– речници	плик	– пликове

женски род

-И

студентка	– студентки	стая	– стаи
тетрадка	– тетрадки	баня	– бани
чанта	– чанти	лекция	– лекции
къща	– къщи	енциклопедия	– енциклопедии

среден род

-А

-Я

-ТА

огледало – огледала	условие – условия	момиче – момичета
легло – легла	общезитие – общезития	момче – момчета
бюро – бюра		перде – пердета

Изключения:

дете – деца
цвете – цветя

II. Бройна форма на съществителни имена от м.р.

единствено число	множествено число	бройна форма
един	много	за нелица два, три, колко, няколко
учебник	учебници	учебникА
молив	моливи	моливА
хляб	хлябове	хлябА

Съществителни имена от м.р. за лица

единствено число	множествено число	бройна форма
преподавател	двама преподаватели	–
студент	трима студенти	–
лекар	петима лекари	–
адвокат	няколко адвокати	–

III. Кратки форми на личните местоимения, винителен падеж

число/лице/род	именителен падеж	винителен падеж
ед.ч. 1 л.	аз	ме
2 л.	ти	те
3 л. м.р.	той	го
ж.р.	тя	я
ср.р.	то	го
мн.ч. 1 л.	ние	ни
2 л.	вие	ви
3 л.	те	ги

IV. Повелителни форми на някои глаголи

дай!	– дайте!	влез!	– влезте!	чети!	– четете!
съблечи!	– съблечете!	излез!	– излезте!	учи!	– учете!
облечи!	– облечете!	ела!	– елате!	повтори!	– повторете!
пиши!	– пишете!				

Упражнения

1 Поставете в множествено число съществителните имена от м.р.:

Модел: Майк търси един преподавател.

Тук има много преподаватели.

1. Вие имате ли речник?	Ние имаме много
2. В къщата има хубав шкаф.	В къщата има много
3. В София има ли музей?	В София има много
4. Искате ли стол?	Искаме много
5. Надя има ли шал?	Тук има много
6. В групата има един студент.	В групата има много
7. Имат ли плик?	Имат много
8. Къщата има един етаж.	Блокът има много
9. Ние имаме един молив.	А вие имате много
10. Димитра, дай ми един лист!	Ето много
11. Г-н Петров е адвокат.	Той работи с много
12. Георгиос има ли учебник?	Той има много
13. Този урок труден ли е?	Всички са трудни.

2 Поставете в множествено число съществителните имена от ж.р.:

Могел: Имам една тетрадка.	А вие?	Ние имаме много тетрадки.
1. Имам една стая.	А те?	Те имат много
2. Имам една чанта.	А ти?	Аз имам много
3. Имам една енциклопедия.	А вие?	Ние имаме много
4. Имам една гума.	А те?	Те имат много
5. Имам една лекция.	А вие?	Ние имаме много
6. Имам една книга.	А ти?	Аз имам много
7. Имам една преподавателка.	А вие?	Ние имаме много

3 Поставете в множествено число съществителните имена от ср.р.:

Могел: Виж, тук има яке. – Тук има много якета.

1. Виж, тук има легло.	– Тук има много
2. Виж, тук има перде.	– Тук има много
3. Виж, тук има бюро.	– Тук има много
4. Виж, тук има кресло.	– Тук има много
5. Виж, тук има цвете.	– Тук има много
6. Виж, тук има момче.	– Тук има много
7. Виж, тук има дете.	– Тук има много
8. Виж, тук има момиче.	– Тук има много
9. Виж, тук има огледало.	– Тук има много

4 Поставете съществителните имена в бройна форма и в множествено число:

Могел: Колко (плик) плика искате? – Два плика. – Няколко плика. – Много пликове.

1. Колко (молив) искате?	– Пет	– Много
2. Колко (телефон) имате?	– Три	– Няколко
3. Колко (речник) имате?	– Няколко	– Много
4. Колко (бележник) искате?	– Десет	– Много
5. Колко (лист) искате?	– Няколко	– Много
6. Колко (плик) искате?	– Осем	– Много
7. Колко (учебник) искате?	– Четири	– Много

5 Образувайте множествено число на съществителните имена:

- Всички (стол) са заети.
- Георги е студент и има много (тетрадка, учебник, речник, енциклопедия, химикалка)
- Всички (момиче) са хубави.
- Колко (дете) има преподавателят ви?
- Обичам спортните дрехи – (яке), (тениска), (панталон)
- В кварталите на София има много (блок)
- Колко (момче) и колко (момиче) има в групата ви?
- В студентските (общезитие) има много (стая) с по две (легло) и две (бюро)
- Българските (дом) са уютни и модерни.

6 Поставете съществителните имена от м.р. в множествено число или бройна форма:

- Ние учим няколко (език)
- Студентите имат (3) (преподаватели)
- В групата има (5) (студент)
- В квартирата на Димитра има много (учебник)
- Георгиос има (6) (речник)
- В групата ни има няколко (грък)
- В стаята има (4) (стол)
- Апартаментът на сем. Петрови има (2) (балкон)

7 Разкрийте скобите:

много (учебник)	(7) (учителка)
(5) (молив)	колко (час)
(3) (японец)	всички (час)
(6) (хлеббар)	много (момиче)
(5) (кресло)	(4) (огледало)
няколко (жена)	(2) (театър)
(10) (перде)	(8) (дете)
(9) (телефон)	(3) (преподавател)

8 **Работете по модела:**

Модел: Там ли е учебникът?

Не, няма го.

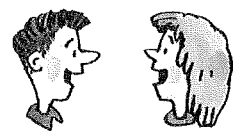
1. Там ли е книгата
2. Тук ли е Майк
3. Тук ли е Димитра?
4. Там ли са студентите?
5. Тук ли е преподавателят?
6. Там ли е детето?
7. Тук ли сте?
8. Тук ли са?

9 **Работете по модела:**

Модел: Къде е учебникът?

Ето го.

- Къде е книгата? Ето
- Къде са тетрадките? Ето
- Къде е Майк? Ето
- Къде сте Вие? Ето
- Къде сте? Ето
- Къде е детето? Ето

10 **Попълнете празните места с кратките винителни форми на личното местоимение *ме, те, го, я, го, ни, ви, ги*:**

Виждам много книги.	Вземи учебника!	Съблечи си якето!
Виждам	Вземи	Съблечи
Аз чета енциклопедията.	Дай книгата!	Дай ми учебника!
Чета	Дай	Дай
Преподавателката учи студентите.	– Търсим те.	– Чакате ли ме?
Преподавателката учи.	– Търсите ли	– Чакаме
Ние гледаме тебе и твоите колеги.	Виж Димитра!	Тук ли са хазаите ти?
Ние гледаме.	Виж	Не, няма

11 **Образувайте повелителни форми на употребените глаголи:**

Модел: Уча за изпит.

– Учи! Учете!

Работя много.	–
Пиша домашното.	–
Чета урока.	–
Може ли да повтора думите.	–
Може ли да изляза?	–
Може ли да вляза?	–
Може ли да дойда?	–

12 **Попълнете съществителните имена за професии:**

Професии

м.р., ед.ч.	м.р., мн.ч.	ж.р., ед.ч.	ж.р., мн.ч.
преподавател	преподаватели	преподавателка	преподавателки
студент
.....	учителка
лекар
журналист
инженер	–	–
икономист	–	–
юрист	–	–
адвокат	–	–
.....	преводачка
писател
.....	продавачка
актьор	актриса
пилот (летец)	–	–
бизнесмен	–	–

Разбирате ли?

Дай ми три плика!
Вземи два хляба!
Чакам ги.
Търся те.

Харесвам я.
Искам го.
Няма ни.
Обича ме

Ето ви!
Много часовници
Малко книги
Повече упражнения

Колко е часът?

- Георгиос:** Ало, Иване, здравей!
Иван: Здравей! Защо се обаждаш толкова рано?...
 Колко е часът?
Георгиос: Сега е 9 и 10. Рано ли е?
Иван: Сега е точно 9 часа. Новият ти часовник не е точен.
Георгиос: Часовникът ми е верен, твоят е назад 10 минути. Колко часа лекции имаш днес?
Иван: Трябва да видя програмата. Имам 3 часа – от 11 часа до 14 часа.
Георгиос: Моля те за една услуга. Утре искам да замина за Гърция. Можеш ли да дойдеш с мене до самолетната агенция?
Иван: В колко часа ще пътуваш?
Георгиос: Самолетът излита в 8 ч. и 20 минути.

В самолетната агенция

- Госпожа Иванова:** Здравей, Георгиос! Билетът ти е готов. Трябва да отидеш на аерогарата 2 часа по-рано. Бъди там в 6 и половина!
Георгиос: О, много рано трябва да стана!
Иван: Не се безпокой, аз ще те закарам на летището! Ще ти дам едно българско списание за четене по време на полета.

Запомнете!

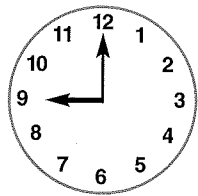
рано – късно
 напред-назад
 точен – неточен
 верен – неверен

три часа лекции
 от 11 часа до 14 часа
 самолетна агенция
 може ли да дойдеш

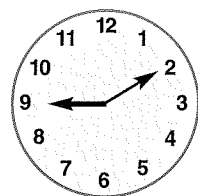
новият часовник
 искам да замина
 трябва да видя
 българско списание

летище
 самолетът излита
 в колко часа

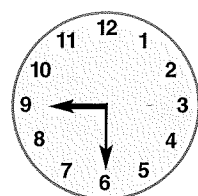
Колко е часът?

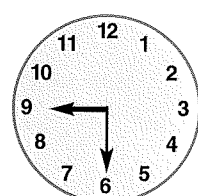
Часът е точно 9.

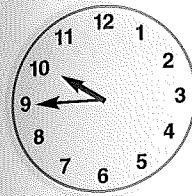
Часът е точно 9 и 10.

Часът е 9 и половина.

Часът е 9 и 30.

Часът е 10 без 15.
 Часът е 10 без четвърт.

Вчера бях на кино.
 Днес съм на лекции.
 Утре ще бъда в Гърция.

Фонетични задачи

Буквата **Щ** означава при изговор шумовите съгласни /ш/ и /т/.

Прочетете текста, като обърнете внимание на подчертаните звукове в думите:

Колко е часът? # Сега е | пет част. # Колко часа имаш днес? #
 [a]

Шест часа – || от осем до два часа. # Искам да замина | за Гръция. #
 [a] [ъ] [ъ] [ъ] [йа]

Новият часовник на Иван | е точният. # Твоят е назад. #
 [йъ] [йъ] [йъ] [т]

Мога да дойда с тебе | до самолетната агенция. #
 [ъ] [ъ] [йа]

Самолетът | излита точно | в десет часа. # Трябва да бъда готов | за полета. #
 [a] [ъ] [p'a] [ъ] [ф] [ъ]

Безпокой се, || трябва да стана | много рано. # Ще ми дадат учебника. #
 [йъ] [ъ] [шт] [ъ] [ъ]

Много искам | да го видя. # Моля те | да ми направиш | тази услуга. #
 [a'ъ] [a]

Граматика

I. Числителни бройни от 11 до 100

11 единайсет (единадесет)

12 дванайсет (дванадесет)

13 тринайсет (тринадесет)

14 четиринайсет (четирнадесет)

15 петнайсет (петнадесет)

16 шестнайсет (шестнадесет)

17 седемнайсет (седемнадесет)

18 осемнайсет (осемнадесет)

19 деветнайсет (деветнадесет)

20 двайсет (двадесет)

21 двайсет и едно

30 трийсет (тридесет)

40 четирийсет (четиридесет)

50 петдесет

60 шейсет (шестдесет)

70 седемдесет

80 осемдесет

90 деветдесет

100 сто

II. Съгласуване на прилагателни със съществителни имена по род и число

Число	Мъжки род	Женски род	Среден род
Единствено	нов часовник български език хубав апартамент	самолетна агенция българска книга голяма къща	българско списание точно време ново бюро
Множествено	нови колеги добри студенти сини химикалки	бели блузи модерни чанти	малки деца големи огледала

III. Бъдеще време и минало време на глагола СЪМ

СЪМ

бъдеще време	сегашно време	минало време
--------------	---------------	--------------

Положителни форми

аз ще бъда	аз съм	аз бях
ти ще бъдеш	ти си	ти беше
той ще бъде	той е	той беше
ние ще бъдем	ние сме	ние бяхме
вие ще бъдете	вие сте	вие бяхте
те ще бъдат	те са	те бяха

Отрицателни форми

аз няма да бъда	аз не съм	аз не бях
ти няма да бъдеш	ти не си	ти не беше
той няма да бъде	той не е	той не беше
ние няма да бъдем	ние не сме	ние не бяхме
вие няма да бъдете	вие не сте	вие не бяхте
те няма да бъдат	те не са	те не бяха

Въпросителни форми

Аз ще бъда ли?	Аз ли съм?	Аз ли бях?
Ти ще бъдеш ли?	Ти ли си?	Ти ли беше?
Той ще бъде ли?	Той ли е?	Той ли беше?
Ние ще бъдем ли?	Ние ли сме?	Ние ли бяхме?
Вие ще бъдете ли?	Вие ли сте?	Вие ли бяхте?
Те ще бъдат ли?	Те ли са?	Те ли бяха?

Въпросително-отрицателни форми

Аз няма ли да бъда?	Аз не съм ли?	Аз не бях ли?
Ти няма ли да бъдеш?	Ти не си ли?	Ти не беше ли?
Той няма ли да бъде?	Той не е ли?	Той не беше ли?
Ние няма ли да бъдем?	Ние не сме ли?	Ние не бяхме ли?
Вие няма ли да бъдете?	Вие не сте ли?	Вие не бяхте ли?
Те няма ли да бъдат?	Те не са ли?	Те не бяха ли?

IV. Конструкции ИСКАМ ДА, ТРЯБВА ДА

аз искам да отида	трябва да чета
ти искаш да отидеш	трябва да четеш
той иска да отиде	трябва да чете
ние искаме да отидем	трябва да четем
вие искате да отидете	трябва да четете
те искат да отидат	трябва да четат

V. Кратки дателни форми на личните местоимения

Именителни форми	Дателни форми	Именителни форми	Дателни форми
------------------	---------------	------------------	---------------

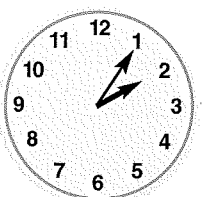
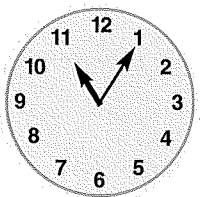
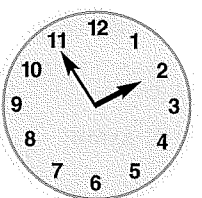
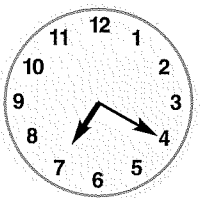
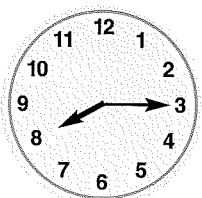
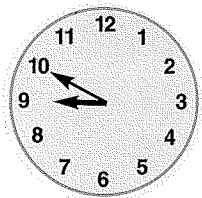
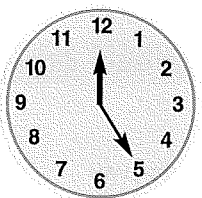
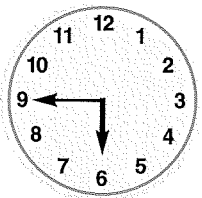
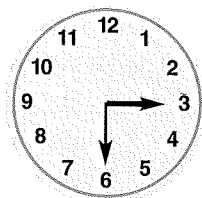
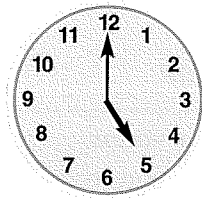
аз	ми	ние	ни
ти	ти	вие	ви
той	му	те	им
тя	й		
то	му		

Упражнения

1 Попълнете с думи:

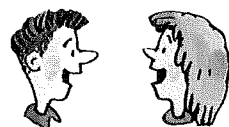
- 23
- 11
- 68
- 54
- 75
- 81
- 96
- 100
- 37
- 55
- 66

2 А. Отговорете колко часа показват часовниците? Напишете с думи:

Б. Работете по двойки! Направете диалог, като използвате модела:

Модел:

Извинете,
колко е часът?Часът е точно
шест.

3 Попълнете празните места с часа или часа:

- От колко имаш лекции? – От 7 до 13
- Кога излита самолетът на Георгиос? – В 8
- Кога започва пиесата и колко време трае? – Пиесата започва в 7 и трае 2 – от 7 до 9
- Колко е пътуването от София до Варна с влак? – Около 8
- Георгиос, кога заминаваш за Гърция? – Трябва да съм на летището в 8:30 и затова тръгвам откъщи в 7:30
- Пътят от къщи до центъра е 2
- Колко учиш новите думи по български език? – 4 часа.
- Колко е? – Сега е точно шест
- Колко лекции на ден имаш? – Средно 6 лекции – от 9 до 13

4 Изберете подходящата форма:

- Старият часовник на Иван е (неточен, неточна, неточно, неточни).
- Новият часовник на Георгиос е (точен, точна, точно, точни).
- Иван е (добър, добра, добро, добри) приятел на Георгиос.
- Преподавателката проверява диктовката с (червен, червена, червено, червени) химикалка.
- Живеея на 11-тия етаж в един (висок, висока, високо, високи) блок.
- Иван и Георгиос трябва да отидат до една (самолетен, самолетна, самолетно, самолетни) агенция.
- Портокалът е (оранжев, оранжева, оранжево, оранжеви), а лимоните са (жълт, жълта, жълто, жълти).
- Уча (български, българска, българско, български) език. Той е (славянски, славянска, славянско, славянски) език.

5 Поправете грешките:

1. Мария има хубаво и светла апартамент.
2. Ето нашите самолетна билети.
3. Кажете ми точен време!
4. В курса ни има много чуждестранно колеги.
5. Давам ти българска списание за четене.

6 Попълнете с формите за бъдеще време на глагола СЪМ:

Могел: Следващата година ще бъдеш ли студентка? – Да, ще бъда студентка.
А той няма ли да бъде студент? – Не, няма да бъде.

1. Утре тя на лекции? – Да,
А Георгиос на лекции? – Не,
2. След 5 дни ние в Солун? – Да,
А те в Солун? – Не,
3. Следващата седмица те на море? – Да,
А ти на море? – Не, Заега съм.
4. Утре Мария на кино с Иван? – Да,
А ние на кино? – Не,
5. През месец юни вие на изпити? – Да,
Той на изпит? – Не,
6. Утре той в ресторант „България“? – Да,
Вие в ресторанта? – Не,
7. След 2 дни ти дипломиран лекар? – Да,
Тя лекар? – Не,

7 Поставете формите за минало време на глагола СЪМ:

- Могел: Вчера ти беше ли в самолетната агенция? – Да, бях.
А Иван не беше ли там? – Не, не беше.
1. Вчера вие без домашно? – Да,
А те там? – Не,
 2. Завчера те с Петър и Силвия? – Да,
А той с Петър и Силвия? – Не,
 3. Преди 5 дни той на Витоша? – Да,
А ти на Витоша? – Не,
 4. Миналата седмица ти в Пловдив? – Да,
А вие в Пловдив? – Не,
 5. Тя на лекции вчера? – Да,
А вие на лекции? – Не,
 6. Георгиос в Гърция? – Да,
А Алексия в Гърция? – Не,

8 Поставете формите на глагола СЪМ в необходимото време:

1. Днес аз на лекции, но вчера не , защото болен.
2. Ще ли на море? Аз вече
3. След 6 дни тя в Париж, а след още една седмица в Лондон.
4. Миналата година ти студентка в Италия, а сега защо не?
5. Миналата година той ли отличен студент? Да, миналата година, но тази година не
6. Утре вие ли в ресторант „София“?
7. Миналата вечер ние на кино, а утре в клуб „Библиотеката“.
8. Вчера сутринта Иван и Георгиос в самолетната агенция.
9. Георгиос утре в Гърция.

9 Попълнете празните места, като употребите конструкцията ТРЯБВА ДА:

Модел: Георгиос (стана) **трябва да стане** рано.

1. Иван (уча) за изпита.
2. Аз нямам молив. (купя)
3. Колко часа имаш днес? – (видя) програмата.
4. Ти нямаш стая. (наема) стая в центъра на града, за да ти е близо до университета.
5. Те нямат билети за самолета. (купя) от самолетната агенция.
6. Тя е много хубава. Той (видя) снимката ѝ.
7. Ние често ходим на море. (отида) и на планина.
8. Носиш ли пари у себе си? (нося) винаги. Всичко се случва.
9. В колко часа ще пътуваш? – Самолетът (излетя)..... в 7:30.
10. Студентите имат изпит. Те (чета)

10 Попълнете празните места, като употребите конструкцията ИСКАМ ДА:

Модел: Иван (дам) **иска да даде** едно българско списание на Георгиос.

1. Много харесвам Брус Уилис. (гледам) новия му филм.
2. Той (отида) в Гърция.
3. Семейство Петрови (наема) тази вила на морето за един месец през лятото.
4. Вие колко дни (почивам)?
5. Ние обичаме театъра, но (отида) и на оперета.
6. Ти (уча) в университет в Германия.
7. Утре Георгиос (замина) за Гърция.
8. Тя си купи нова рокля. (съм) най-хубавото момиче.

11 Попълнете празните места по модела:

Модел: Купувам книгата на Боян.

Купувам му я.

1. Изпращам писмата на колегите.
2. Нося кафето на Искра.
3. Подавам тетрадката на Сергей.
4. Давам писмото на сем. Петрови.
5. Дават книгите на мен и приятелката ми.
6. Казвам новите думи на тебе.
7. Донесох сандвича на Мария.

12 Попълнете празните места с кратките дателни форми на личното местоимение по модела:

Модел: Иван иска програмата за лекциите. Дайте му една програма.

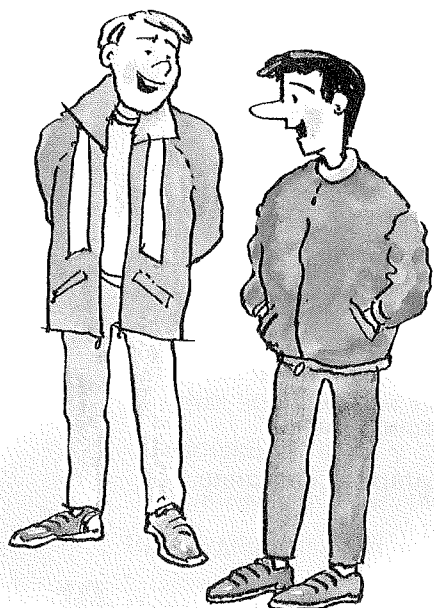
1. Студентката търси квартира. Намерете една квартира!
2. Г-жа Кирова носи тетрадки. Помогнете да ги занесе в кабинета, моля!
3. Г-н Иванов иска да чете вестник. Подайте в „Труд“!
4. Те са жадни. Дайте сок!
5. Ти четеш новия роман. Харесва ли?
6. Аз искам да пия кафе. Донесете една чаша!
7. Георгиос иска един билет за Гърция. Дайте един билет, моля!
8. Иван иска програмата. Дайте програмата за лекциите, моля!
9. Георгиос търси нещо за четене. Иван показва българско списание.
10. Ние искаме нещо за ядене. Купете нещо, моля!

Разбирате ли?

На гарата

- Иван:** Госпожо, в колко часа има влак за Варна?
Г-жа Димова: Влаковете за Варна са в 7:30 часа, 10:15 часа, 13:45 часа, 16:00 часа, 20:30 часа и последният влак е в 11:15.
Иван: Дайте ми един билет за утре от 10:15 часа! Колко струва?
Г-жа Димова: Струва 20 лева за втора класа, а първа класа струва 40 лева. Вие какъв билет искате?
Иван: Дайте ми един от 20 лева! В колко часа пристигам във Варна?
Г-жа Димова: Тръгвате в 10:15 часа и пристигате в 17:15 часа. Пътувате 6 часа до Варна. Ето, заповядайте билета!
Иван: Благодаря! Довиждане!

- Майк:** Антонио, ти от Испания ли си?
Антонио: Не, аз съм от Аржентина и уча тук, защото баща ми работи в Аржентинското посолство в София. А ти откъде си?
Майк: Аз съм от Англия и съм тук по един проект на Световната банка.
Антонио: Харесва ли ти България?
Майк: Много неща ми харесват, но най-вече климатът. Има много слънце. В Англия всеки ден вали дъжд, а тук обикновено е слънчево. Обичам и зимата, когато вали сняг.
Антонио: Обичаш да вали сняг?! Но тогава е много студено.
Майк: Да, но в планината може да караш ски и да се радваш на снежната природа.
Антонио: Знаеш ли, че сега в Аржентина е пролет, а тук в България е есен, а през декември у нас започва лято. Моят любим сезон е лятото. Обичам да ходя на плаж и да се къпя в морето.
Майк: Когато имам време, ще ти дойда на гости в Аржентина.
Антонио: Заповядай!

Запомнете!

харесва ми	вали дъжд	пролет	плаж
обикновено	вали сняг	лято	когато
обичам да ходя	радвам се	есен	тогава
ще дойда на гости	природа	зима	

Календар

	Януари	Февруари	Март	Април	Май	Юни
Понеделник	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26 30	2 9 16 23	7 14 21 28	4 11 18 25
Вторник	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
Сряда	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
Четвъртък	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Петък	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Събота	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
Неделя	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24
	Юли	Август	Септември	Октомври	Ноември	Декември
Понеделник	30 2 9 16 23	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	30 2 9 16 23
Вторник	31 3 10 17 24	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	31 3 10 17 24
Сряда	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25
Четвъртък	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26
Петък	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27
Събота	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Неделя	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29

- Понеделник Коя дата е днес?
 Вторник Днес е 1 ноември 2006 г.
 Сряда Коя дата ще бъде утре?
 Четвъртък Утре ще бъде 2 ноември 2006 г.
 Петък Коя дата беше вчера?
 Събота Вчера беше 30 октомври 2006 г.
 Неделя

Фонетични задачи

Съгласната /в/ от предлога в се обеззвучава и се изговаря като [ф] пред

начални беззвучни съгласни и начални гласни и сонорни съгласни

във фонетичната дума:

В [ф]

В [ф]

София
спалнята
кухнята
квартирата
посолството
петък
трети блок
шест часа

В [ф]

Аржентина
Англия
Европа
Испания
агенцията
магазинна
учебника
осем часа
речника
леглото
Никозия

във Франция [ф]

Но: в [в]

Гърция
жилището
групата
банката

вдясно [в]
вляво [в]
влизам [в]

Прочетете изреченията:

Харесвам климата | в България. # В планината | мога да карам ски. #
[a] [ъ] [в] [йа] [ф] [ъ] [а]

През лятото | ходя на плаж. # Обичам да се къпя | в морето. #
[л'а] [л'ъ] [ш] [а] [п'ъ] [ф]

Любимият ми сезон | е пролетта. # Когато вали сняг | е студено. #
[л'у] [йъ] [а] [н'а][к]

През ноември | обикновено вали дъжд. # Уча в една група | с Мария. #
[шт] [ъ][ф] [йа]

Търся в речника | новите думи. # Работя | в аржентинското посолство | в София. #
[с'ъ][ф] [ъ] [г'ъ] [ф] [ф] [йа]

Граматика

I. Членуване на съществителните имена

Род	Единствено число		Член	
	нечленувани	членувани		
Мъжки род	климат	климата(-ът)	-А / -ЪТ	
	плаж	плажа(-ът)		
	дъжд	дъжда(-ът)		
Женски род	лекар	лекаря(-ят)	-Я / -ЯТ	
	учител	учителя(-ят)		
	банка	банката		
Среден род	къща	къщата	-ТА	
	стая	стаята		
	пролет	пролетта		
Среден род	сол	солта	-ТО	
	лято	лято		
	мялко	мялото		
Среден род	слънце	слънцето	-ТО	
	кафе	кафето		
	момиче	момичето		
Множествено число	Мъжки род	блокове	блоковете	-ТЕ
		речници	речниците	
		сезони	сезоните	
Женски род	Женски род	студентки	студентките	-ТЕ
		книги	книгите	
		врати	вратите	
Среден род	Среден род	бюра	бюрата	-ТА
		легла	леглата	
		кафета	кафетата	
Среден род	Среден род	пердета	пердетата	-ТА

II. Членуване на прилагателните имена

Число	Род	Определителен член	Членувани прилагателни
ед.ч.	м.р.	-ИЯ / -ИЯТ	снежния(т), синия(т), хубавия(т)
	ж.р.	-ТА	снежната, синята, хубавата
	ср.р.	-ТО	снежното, синьото, хубавото
мн.ч.		-ТЕ	снежните, сините, хубавите

III. Съществителни имена от числителни имена

1 – едно	– единица	6 – шест	– шестица
2 – две	– двойка	7 – седем	– седмица
3 – три	– тройка	8 – осем	– осмица
4 – четири	– четворка	9 – девет	– деветка
5 – пет	– петица	10 – десет	– десетка

IV. Форми на числителните редни имена, означаващи римски цифри

I – първи, -а, -о, -и	VI – шести, -а, -о, -и
II – втори, -а, -о, -и	VII – седми, -а, -о, -и
III – трети, -а, -о, -и	VIII – осми, -а, -о, -и
IV – четвърти, -а, -о, -и	IX – девети, -а, -о, -и
V – пети, -а, -о, -и	X – десети, -а, -о, -и

V. Сегашно време на глаголи от I, II, III спрежение

I спрежение

чета
пиша
зная
живея
отида

II спрежение

уча
търся
ходя
правя
работя

III спрежение

чакам
следвам
питама
гледам
отварям

Число	Лице	I спрежение	II спрежение	III спрежение	
ед.ч.	1 л.	четА	учА	питАМ	отварЯМ
	2 л.	четЕШ	учИШ	питАШ	отварЯШ
	3 л.	четЕ	учИ	питА	отварЯ
мн.ч.	1 л.	четЕМ	учИМ	питАМЕ	отварЯМЕ
	2 л.	четЕТЕ	учИТЕ	питАТЕ	отварЯТЕ
	3 л.	четАТ	учАТ	питАТ	отварЯТ

Упражнения

1 Членувайте съществителните имена от м.р., ед.ч.:

Модел: Виждам речника! Речникът е на масата.

1. Виждам (учебник)! е на етажерката.
2. Вземам (проект)! е на бюрото.
3. Виждам (молив)! е под стола.
4. Търся (учител)! е в стаята.
5. Виждам (стол)! е до камината.
6. Виждам (килим)! е в хола.
7. Търся (лекар)! е в кабинета.
8. Виждам (студент)! е на лекции.
9. Виждам (диван)! е пред камината.
10. Виждам (телевизор)! е до прозореца.
11. Виждам (телефон)! е в коридора.
12. Чакам (преподавател)! е в университета.
13. Търся (адвокат)! е в офиса.
14. Виждам (път)! е нов.

2 Употребете пълен или кратък член при съществителните имена от м.р., ед.ч.:

Внимавайте!

Учителят пита ученика. или Ученикът отговаря на учителя.

1. Професор..... учи студент.....
2. Учител..... дава молив..... на ученик.....
3. Лекар..... говори на студент.....
4. Адвокат..... отива в съд.....
5. Студент..... пише проект.....
6. Студент..... поздравява професор.....
7. Къде е учебник.....?
8. Той е преподавател....., когото харесвам.

3 Членувайте съществителните имена от ж.р. и ср.р., ед.ч.:

Модел: Моля, дайте ми едно цвете. – Ето цветето.
Моля, дайте ми една цигара. – Ето цигарата.

Моля, дайте ми една енциклопедия.	– Ето
Моля, дайте ми една книга.	– Ето
Моля, дайте ми едно огледало.	– Ето
Моля, дайте ми едно кафе.	– Ето
Моля, дайте ми една химикалка.	– Ето
Моля, дайте ми една чанта.	– Ето

Модел: Обичам (момиче) момичето.

Обичам (зима)	Обичам (пролет)
Обичам (море)	Обичам (планина)
Обичам (есен)	Обичам (природа)
Обичам (лято)	Обичам (страна) си.

4 Членувайте съществителните имена от м.р., ж.р. и ср.р. в множествено число:

Модел: Учебниците са на масата. Книгите са интересни. Момчетата са студенти.

1. (момче) и (момиче) отиват на лекции.
2. (легло) в къщата са шест.
3. (преподавател) учат (студент)
4. (дъжд) тази година са силни.
5. (студент) и (студентка) са много умни.
6. Моля, донесете ми (кафе)
7. (перде) на прозореца са много скъпи.
8. Обичам (сезон) в моята страна.
9. (плаж) в България са много хубави.
10. (лекар) работят много.
11. (лекция) и (упражнение) по български език са много интересни.
12. (адвокат) търсят (документ)
13. (стол) са около масата.
14. До (прозорец) са (цвете) на моята съквартирантка.
15. (дете) са много забавни.
16. (речник) на Димитра са по български и по английски език.

5 Членувайте прилагателните имена:

1. Бащата на Антонио работи в (аржентински) посолство.
2. В България мога да се радвам на (снежен) природа.
3. Лятото е (любим) сезон на Антонио.
4. Обичам да гледам (син) море.
5. Майк обича (студен) време, защото кара ски.
6. Майк е тук по проект на (Световен) банка.
7. (зимен) курорти в България са много хубави.
8. Топло е. Облечи си (летен) костюм.
9. (английски) език не е труден.

6 Членувайте съществителните и прилагателните имена в скобките:

1. Ако обичаш, дай ми (червен) молив!
2. Ето, заповядай (баничка)
3. Какъв е (климат) в България?
4. Седни на (стол)
5. Утре (време) ще е слънчево и ще има слаб и топъл вятър.
6. Колко много обичам (лято)
7. Колко са (сезони) в България?
8. Дръпни (пердета), ако обичаш!
9. Донеси (кафета) и (чайове) в стая № 38.
10. Моят любим сезон е (пролет)
11. Елате в (зимна) градина на хотела.
12. Вземете си (плажни) чадъри, защото днес ще е около 35 градуса.
13. Обичам да гледам (снежни) върхове на Витоша и Стара планина.
14. През (пролет) (цветя) цъфтят.
15. Температурите ще бъдат минусови и (снежна) покривка ще е достатъчна, за да работят ски пистите.
16. (Млади) момичета и момчета обичат да ходят в планината и да карат ски.

7 Образувайте съществителни имена от числителни.

1. Имам (3) на изпита.
2. Журито дава (7) за представянето ми на конкурса.
3. Най-високата оценка в българското училище е (6)
4. Ако получа (2) на изпита, трябва да се явя пак през септември.

5. Добрият стрелец улучва винаги (10)
6. Петър не е отличен ученик. Получава (3) и (4)
7. От гарата трябва да хванете трамвай (5), а след това (9) тролей до Борово.

8 А. Напишете с думи следните числителни редни имена:

- I
- IV
- VI
- X
- XI
- IX
- V
- III

Б. Произнесете и напишете:

- а) I в. пр. н. е.
- б) II-ро място в състезанието
- в) Отборът е IV-и на Олимпиадата
- г) X в. сл. н. е.
- д) XVIII глава от романа

9 Отговорете на въпросите:

1. Кой е третият месец на годината?
2. Кой е последният месец на годината?
3. Кой е първият ден на седмицата?
4. Кой е първият месец на годината?
5. Кои са почивните дни на седмицата?
6. Кой е третият ден на седмицата?
7. Кой е четвъртият ден на седмицата?
8. Роден съм на 3. I.
9. Кога е националният празник на България? – На 3. III.
10. Кога е Коледа? – На 25. XII.
11. Кога е празникът на СВ „Св. Климент Охридски“? – На 25. XI.
12. Кога е празникът на българската писменост и култура? – На 24. V.

10 Напишете формите на глаголите от III спрежение:

1. Сутрин аз (обличам) костюма си и (отивам) на работа.
2. От терасата ние (гледам) морето.
3. Вие (обичам) ли да пиете кафе сутрин?
4. Майк (харесвам) зимата, когато вали сняг.
5. Те (влизам) в това кафене да пият кафе или чай.
6. Той (събличам) палтото си и го закача на закачалката.
7. Майк (карам) ски през зимата.
8. Лятото в Аржентина (започвам) през декември.

11 Напишете формите на глаголите от II спрежение:

1. Те (ходя) всеки ден от 8 до 13 часа в университета.
2. Той (работя) като инженер в строителна фирма.
3. Ние трябва да (направя) упражненията, за да научим всичко.
4. Вие винаги (нося) учебниците си по български език.
5. Ти (свиря) ли на пиано?
6. Аз (уча) български език.
7. Антонио обича да (ходя) на плаж и да се къпе в морето.

12 Напишете формите на глаголите от I спрежение:

1. Аз (мога) да играя тенис на маса, но и те (мога), защото тренират от 3 години.
2. Ние вече (чета) и (пиша) на български език, докато вие (чета) и (пиша) на руски език.
3. Ти (играя) ли шах?
4. Майк всяка сутрин (пия) чай с мляко.
5. Димитра (живея) в апартамента на сем. Петрови.
6. Георгиос трябва да (отида) на лекции.
7. Детето не (зная), че в Аржентина е пролет, когато в България е есен.

13 Попълнете празните места с подходящите форми на глаголите:

1. Какво правите? – Ние (уча)
2. Аз (зная) български и английски език.
3. Петър (отговарям) на преподавателката.

4. Вие (търся) ли нещо?
5. Ти (питам) за новия клуб с модерна музика.
6. Ние винаги (чета) и (пиша) в библиотеката.
7. Те (ходя) на лекции.
8. Аз (работя) в университетската библиотека.
9. Вие сте от Англия и (живея) в Лондон.
10. Майк иска да (отида) в Аржентина на гости на Антонио.
11. Той (правя) гимнастика всяка сутрин.
12. Ти (зная) ли немски език?
13. Всяка сутрин ние (поздравявам) съседите.
14. Ти (нося) чанта с документи.
15. Сем. Петрови (имам) цветя в градината си.
16. Вие какво (следвам)?
17. Ние (следвам) медицина.
18. Ана и Станимир (чакам) самолета от Берлин.
19. Тя (гледам) морето от прозореца.

14 Подредете глаголите в колонки според спрежението им!

търся, искам, харесвам,
обичам, чакам, вземам,
давам, уча, чета, пиша, работя,
намирам, мога, пия, играя, отивам,
обличам, събличам, свиря, виждам,
разгледам, виждам, нося, питам, пея,
лежа, мия, стоя, зная, имам, ходя, затварям,
отварям, обядвам, говоря, идвам, живея,
държа, мисля, разговарям, греша, вървя,
разбирам, вечерям, строя, влизам,
излизам, помагам, правя, благодаря

I спрежение (група) -Е

II спрежение (група) -И

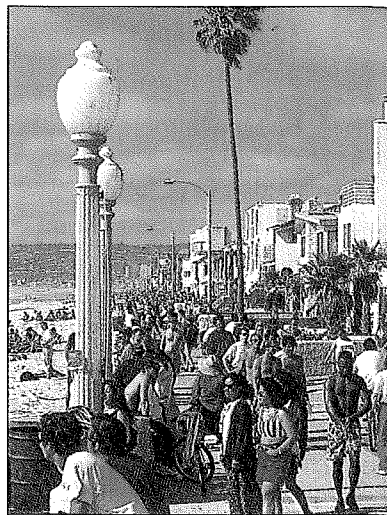
III спрежение (група) -А/Я

15 Прочетете текстовете и отговорете на въпросите след тях:

Рич Джонсън от Калифорния, САЩ

Там, където живея, е вечно лято. Дори на Коледа няма сняг. Много обичам да ходя на плаж, да играя плажен волейбол, да се срещам с приятели в ресторанти на открито, край океана.

Но обичам да гледам и зимни пейзажи, защото не съм виждал истински сняг. Често ходя да се пързаям с кънки на лед в спортната зала. Чудесно е. Искам да отида някъде, където има истинска зима.

Кристоф Дефо от Швейцария

В моята страна има дълги, студени зими и чудесни топли лета. Нашите зимни курорти са много известни.

Моего семейство има вила в планината и често през зимата карам ски. Това е любимият ми сезон, защото навън всичко е бяло. Студът рисува фигури по прозорците, а вкъщи камината гори и е много романтично да гледаш огъня вечер.

1. Отговорете на въпросите:

Какви спортове обичат Кристоф и Рич? • Обичат ли и двамата зимата? Защо? • Къде е вилата на Кристоф? • Кой обича да се среща с приятели? • Кой има вила в планината?

2. Открийте грешките в резюметата:

Кристоф Дефо е от Швеция. Той обича топлото лято. Семейството му има вила на морето, но в нея няма камина.

Рич Джонсън е от Англия. В страната му има и лято, и зима. Той обича лятото, защото ходи на плаж. Харесва ресторантите и ходи там, за да се скрие от снега. През зимата се пързая с кънки на лед.

3. Кой е любимият ви сезон? Защо? Какво обичате да правите през различните сезони?

16 А.

Какво е времето? Времето е

мъгливо слънчево дъждовно ветровито студено облачно

Кои прилагателни отговарят на рисунките – горещо, топло, хладно, студено, влажно, сухо време?

Б. Погледнете информацията за времето в таблицата! Работете по модела:

Какво ще бъде времето в Атина утре?

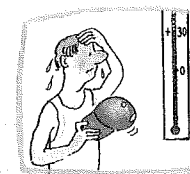
В Атина ще бъде слънчево и топло. Температурата ще е 20 градуса.

Градове	Времето утре	Температура	Градове	Времето утре	Температура
Атина		20°C	Лос Анджелис		18°C
Берлин		18°C	Милано		20°C
Бомбай		35°C	Мадрид		22°C
Единбург		15°C	Москва		-5°C
Женева		15°C	Осло		10°C
Хонг Конг		30°C	София		19°C
Лисабон		18°C	Иstanbul		22°C

В. Разкажете какво правите, когато времето е хубаво или лошо.

Разбирате ли?

Топло е.

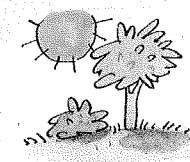
Студено е.

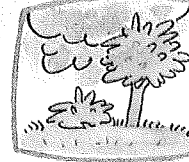
Прогноза за времето

Утре в цялата страна ще бъде ясно и горещо. Ще има слаб вятър. Температурата на въздуха ще бъде между 25 и 30 градуса.

Слънчево е.

Облачно е.

Ветровито е.

Мъгливо е.

- Един час има 60 минути. • Една минута има 60 секунди. • Един ден има 24 часа.
- Частите на едно денонощие са: сутрин, обед, следобед, вечер и нощ.

Ани и Борис търсят маса в кафето.

Борис: Ани, ела, тук има свободна маса!

Ани: Ще седнем до прозореца – там е по-приятно.

Борис: Какво ще поръчаме?

Ани: Милена трябва да дойде след малко. Ще я почакаме.

Борис: Нямам нищо против, но тя винаги закъснява.

Ани: Надявам се, че днес няма да закъснее. Нося учебниците ѝ по английски език.

Борис: Много съм гладен! Ще си поръчам топли сандвичи с шунка и кашкавал, кафе и кроасан с шоколад.

Ани: Трябва да погледнем менюто. Аз обикновено закузвам вкъщи, но сега ще ти правя компания. Закуската ми ще бъде палачинка с мед.

Борис: О, ето я и Милена! Здравей, Милена, днес си по-точна!

Милена: Здравейте! Отдавна ли ме чакате?

Борис: Не много, около 15 минути. Хайде да закусим! Ти какво ще поръчаш?

Сервитьор: Какво ще желаете, моля?

Милена: За мене донесете зелен чай с парче орехов пай!

Ани: Аз искам една палачинка с мед и горещо какао.

Борис: Поръчката ми е дълга – едно двойно кафе без захар, два топли сандвича, един кроасан и една гофрета със сладко от вишни.

Запомнете!

ще поръчаме	палачинка с мед	няма да закъснее	обикновено закузвам
трябва да дойде	зелен чай	винаги закъснява	закуската ми
учебниците ѝ	орехов пай	кафе без/със захар	кроасан

Фонетични задачи

1. Частиците **пò-** и **на̀й-** за степенуване имат ударение – за разлика от частиците **не**, **ще**, **да**, **ли** и кратките форми на местоименията **ме**, **те**, **го**, **я**, **ни**, **ви**, **ги**, **ми**, **ти**, **му**, **и**, ... им:

пò-но̀в, на̀й-но̀в,
пò-го̀лям, на̀й-го̀лям,
пò-ма̀льк, на̀й-ма̀льк,
пò-ху̀бав, на̀й-ху̀бав,

пò-кѝсно, на̀й-кѝсно,
пò-ра̀но, на̀й-ра̀но,
пò-лѐсно, на̀й-лѐсно,
пò-тру̀дно, на̀й-тру̀дно,

пò-горѝщ, на̀й-горѝщ;
пò-студѝн, на̀й-студѝн,
пò-тѐсен, на̀й-тѐсен,
пò-широ̀к, на̀й-широ̀к,

пò-на̀прѝд, на̀й-на̀прѝд,
пò-на̀за̀д, на̀й-на̀за̀д,
пò-студѝно .../пò-горѝщо.

2. Глаголи с гласни /-а-/ и /-ъ-/ в 1 лице единствено число и 3 лице, множествено число (при изговор):

/-а-/ – при глаголи от III спрежение, несвършен вид:

отѝвам – отѝват,
[a] [a]
взѝмам – взѝмат,
[a] [a]
ка̀звам – ка̀зват,
ѝдвам – ѝдват,
свѝршвам – свѝршват,
глѐдам – глѐдат,
пом̀агам – пом̀агат,
зап̀очвам – зап̀очват,
закѝснявам – закѝсняват,
зак̀усвам – зак̀усват,
спра̀вям се – спра̀вят се,
[v'a] [v'a]
отва̀рям – отва̀рят,
[r'ъ] [r'ъ]
виждам – виждат;

/-ъ-/ – при глаголи от I и II спрежение, свършен вид:

да I спр.	{	отѝда – отѝдат, [ъ] [ъ]
		взѝма – взѝмат, [ъ] [ъ]
		ка̀жа – ка̀жат, до̀йда – до̀йдат, свѝрша – свѝршат, поглѐдна – поглѐднат, пом̀огна – пом̀огнат, зап̀очна – зап̀очнат, закѝснѝя – закѝснѝят, [йъ] [йъ]
		зак̀уся – зак̀усят, [c'ъ] [c'ъ] се спра̀вя – се спра̀вят, [v'ъ] [v'ъ] отва̀ря – отвора̀рят, [r'ъ] [r'ъ] ви́дя – ви́дят. [d'ъ] [d'ъ]
да II спр.	{	

Прочетете изреченията:

Дя̀до ѝ е пò-добѝр | от ба̀ба му. # На̀й-ху̀бава е се́стра им. # На̀й-студѝно е през зѝмата. # Пò-тру̀дно е | да чѐта без рѐчник. # Бра̀т ми е пò-ма̀льк | от се́стра ти. #

Дне́с са свобòдни | и пò-ра̀но. # Ще бѝда в ка̀фѐто | ма̀лко пò-кѝсно. #

Надѝвам се, || чѐ няма да закъснѝя. # На̀й-прия̀тно е до прозòреца – ||

та̀м ще сѐдна || и ще поча̀кам нѐя | и прия̀теля ѝ. # Ще им пра̀вя компа̀ния. #

Но̀сят менѝто. # Искам да за̀куся. # Ще пор̀ъчам | два̀ сандвѝча. #

То̀плият сандвѝч | ми харѝсва по̀вече. # Ореховия̀т пай | е пò-ху̀бав | от кроасана

с шо̀кола̀д. #

Граматика

I. Бъдеще време на глаголите

Положителна форма

ще дойда
ще дойдеш
ще дойде
ще дойдем
ще дойдете
ще дойдат

Отрицателна форма

няма да дойда
няма да дойдеш
няма да дойде
няма да дойдем
няма да дойдете
няма да дойдат

Въпросителна форма

ще дойда ли?
ще дойдеш ли?
ще дойде ли?
ще дойдем ли?
ще дойдете ли?
ще дойдат ли?

Въпросително-отрицателна форма

няма ли да дойда?
няма ли да дойдеш?
няма ли да дойде?
няма ли да дойдем?
няма ли да дойдете?
няма ли да дойдат?

II. Кратки форми на притежателните местоимения

Притежател

Форма на местоимението

Но:

аз	ми	книгата ми	майка ми
ти	ти	чантата ти	лея ти
той	му	тетрадката му	баща му
тя	й	блузата й	брат й
то	му	якето му	вуйчо му
ние	ни	учебниците ни	сестра ни
вие	ви	обувките ви	дядо ви
те	им	химикалките им	баба им

III. Сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена

Положителна степен

добър
хубав

Сравнителна степен

по-добър
по-хубав

Превъзходна степен

най-добър
най-хубав

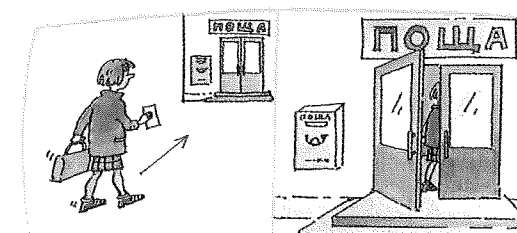
IV. Вид и спрежение на някои глаголи

несвършен вид

отивам (III)
отиваш
отива
отиваме
отивате
отиват

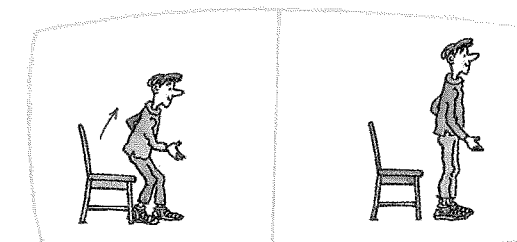
свършен вид

отида (I)
отидеш
отиде
отидем
отидете
отидат

купувам (III)
плащам (III)
ставам (III)
лягам (III)
питаю (III)
идвам (III)

купя (II)
платя (II)
стана (I)
легна (I)
попитам (III)
дойда (I)

V. Вид на глагола (с модални глаголи)

Несвършен вид

Винаги
Често
Обикновено
Понякога
отварям
затварям
отговарям
давам
казвам
виждам
се връщам
идвам
вземам
влизам

Свършен вид

трябва да
искам да
мога да
ще
отворя
затворя
отговоря
дам
кажа
видя
се върна
дойда
взема
вляза

Упражнения

1 Попълнете формите на глаголите в бъдеще време по модела:

Модел: Ани и Борис **ще търсят** ли маса в кафето?

А Милена **няма ли да търси**?

– **Ще търсят.**

– **Не, няма да търси.**

1. (седна) Те до прозореца?
А той
2. (поръчам) Вие?
А вие
3. (почакам) Ти?
А те
4. (закъснея) Милена?
А ти
5. (нося) Ани учебници?
А ние
6. (погледна) Борис в менюто?
А тя
7. (закуся) Ние?
А той
8. (правя) Ани компания на Борис?
А вие компания на Борис?
9. (чакам) Ти сервитьора?
А те..... сервитьора?
10. (желая) Те нещо?
А ти нещо?
11. (донеса) Сервитьорът храната?
А сервитьорката напитките?

2 Попълнете празните места с въпросителните, положителните и отрицателните форми на глаголите в бъдеще време:

Модел: Вие (отворя) **ще отворите ли** прозореца?

– Да, **ще отворим.**

1. Ти (дойда) в Бургас? – Да,
2. Ани (ям) палачинки? – Не,
3. Ние (закусим) заедно? – Да,
4. Иване, (ходя) в кафето? – Не,
5. Петър (поръчам) салата? – Да,
6. Те (дойда) на партито? – Не,
7. Аз (видя) Ана на купона? – Да, Ана.
8. Борис и Милена (пътувам)? – Да, в събота.
9. Аз (намеря) стаята, в която имаме лекции?
– Не, стаята.
10. Ние (имам) домашно? – Да,
11. Вие (напиша) домашното? – Да, домашното за отличен.
12. Преподавателката (дойда) на лекции? – Не, Днес е болна.

3 Попълнете празните места с въпросително-отрицателните форми на глаголите в бъдеще време:

Модел: Тази вечер има коктейл.

– Ти **няма ли да ходиш?** (ходя)

1. Тази вечер има концерт в зала „България“. – Ти? (дойда)
2. Утре Ана има рожден ден. – Ние подарък? (купя)
3. Вече е 12 часа. – Вие? (обядвам)
4. Съжаляваме, но трябва да тръгваме. – за вечеря? (остана)
5. Довечера има хубав филм. – Боян на кино довечера? (ходя)
6. Иван е болен от няколко дена. – Той на лекар? (отида)
7. Днес има лекции. – Ти? (дойда)
8. Имам домашно. – Вие упражненията? (направля)
9. Самолетът е в 8 часа. – Тя за Лондон? (пътувам)

Когато има вероятност за отказ, използвайте
въпросително-отрицателните форми в бъдеще време.

4 Попълнете празните места с кратките форми на притежателните местоимения – ми, ти, му, ѝ, ни, ви, им:

1. Това бабата на Иво ли е? – Да, това е баба
2. Това салатата ми ли е? – Да, това е салатата
3. Това моливът ти ли е? – Да, това е моливът
4. Това книгите на Иван и Андрей ли са? – Да, това са книгите
5. Къде са нашите места? – Ето, това са местата
6. Ние имаме внуци. – Това са внуците
7. Тя написа домашното. – Ето, домашното
8. Детето яде кроасан. Кроасанът падна.

5 Подчертайте кратките притежателни местоимения:

1. Дайте ѝ химикалката ми.
2. Донесете ми домашното му.
3. Покажете ни книгите им.
4. Салатата ми е много вкусна, а хубав ли е сандвичът ти?
5. Майка ми ни прави палачинки със сладко от боровинки.
6. Чантата ти много ѝ харесва.

Внимание!

Кратките дателни местоимения и кратките притежателни местоимения съвпадат по форма!

6 Работете по модела, като степенувате подчертаното прилагателно:

А. Модел: Какво ще поръчате? Голям или малък сандвич?
Дайте ми **по-голям**, защото съм много гладен.

Какво ще поръчате? (топъл – студен) вода?
Дайте ми, защото времето е горещо.

Какво ще поръчате? (голям – малък) палачинка?
Дайте ми, защото съм гладен.

Какво ще поръчате? (силен – слаб) чай?
Дайте ми, защото съм болен.

Какво ще поръчате? (голям – малък) салатата?
Дайте ми, защото съм гладен.

Какво ще поръчате? (топъл – студен) бира?
Дайте ми, защото съм болен.

Какво ще поръчате? (силен – слаб) кафе?
Дайте ми, защото не мога да спя.

Какво ще поръчате? (голям – малък) парчета орехов пай?
Дайте ми, защото не обичаме сладко.

Б. Модел: Иван е по-висок от Петър.

1. Борис Милена. (гладен)
2. Детето брат си. (малък)
3. Яденето на мама яденето в ресторанта. (вкусен)
4. Тортата палачинката. (сладък)
5. Единият лекар другия. (добър)
6. Ти, Бояне, Петя. (силен)
7. Ани Милена. (сериозен)
8. Къщите апартаментите. (голям)
9. Коридорът хола. (тесен)
10. Банята стаята. (малък)
11. Учебникът тетрадката. (тежък)

7 Поставете прилагателните имена в превъзходна степен:

Модел: Всички студенти са добри.

– Кой е **най-добрият**?

1. Всички торти са хубави. – Коя е
2. Всички гофрети са вкусни. – Коя е
3. Всички преподаватели са добри? – Кой е
4. Всички палачинки са вкусни. – Коя е
5. Всички къщи са модерни. – Коя е
6. Всички деца са добри. – Кое е
7. Всички цветя са красиви. – Кое е
8. Всички стаи са широки. – Коя е
9. Всички апартаменти са светли. – Кой е
10. Всички блокове са високи. – Кой е
11. Всички телевизори са нови. – Кой е
12. Всички кресла са удобни. – Кое е
13. Всички сандвичи са топли. – Кой е
14. Всички кафета са силни. – Кое е

8 Опишете колегите си, като използвате сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена от списъка:

висок	нисък	
слаб	пълен	
умен	глупав	
млад	стар	
смел	страхлив	
добър	лош	
красив	грозен	
богат	беден	
щастлив	нещастен	
зает	свободен	
весел	тъжен	
работлив	мързелив	
.....	

Могел:

Мария е по-висока от Алексия.

Ти си най-умен.

Мисля, че най-висок е Димитър.

Каролина е най-млада.

Сравнете себе си с колегите си!

9 А. Дейвид иска да си купи стара къща в малък град в България. Той отива в агенция за недвижимо имущество. Яна му показва три къщи. Прочетете информацията за тях.

Къща в Боженци № 1

- 50 000 евро
- строена през 1820
- 5 стаи, кухня, баня, камина
- широк двор с градина (20 м.), голяма веранда (чардак)
- на 1 километър от Габрово

Къща в Трявна № 2

- 35 000 евро
- строена през 1808
- 3 стаи, кухня, баня
- малък двор с висок зид (5 м.),
- веранда
- в центъра на град Трявна

Къща в Созопол № 3

- 75 000 евро
- строена през 1810
- 4 стаи, кухня, баня
- малък двор (8 м.) и веранда с изглед към морето
- гараж
- на 50 м. от Стария град

Б. Попълнете информацията, която Яна ще даде на Дейвид.

скъп/евтин

- а. Къща № 2 е
- б. Къща № 1 е
- в. Къща № 3 е от къща № 2 и от къща № 1.

стар/нов

- а. Къща № 2 е
- б. Къща № 1 е
- в. Къща № 3 е от къща № 2 и от къща № 1.

голям/малък

- а. Къща № 1 е
- б. Къща № 3 е
- в. Къща № 2 е от къща № 2 и от къща № 1.

широк/тесен

- а. Къща № 1 е
- б. Къща № 3 е
- в. Къща № 2 е от къща № 2 и от къща № 1.

В. Изберете една от трите къщи! Обяснете с какво тя е по-хубава от другите къщи! Напишете разказ:

Коя къща е най-хубава според вас?

Коя къща е най-удобна според вас?

10 Довършете изреченията, като употребите формите на глаголите от несвършен вид с наречията:

Могел: Ще **платя**. Обикновено **винаги плащам** в брой.

винаги

често

обикновено

понякога

1. Ще закъснееш. Ти често
2. Ще купя хляб. Аз винаги хляб.
3. Ще изпием кафето. Вие винаги кафе.
4. Ще закуси. Ани винаги вкъщи.
5. Ще поръча пай. Обикновено Милена пай.
6. Ще дойдат навреме. Студентите обикновено навреме.
7. Ще седнем до камината. Ние често до камината.
8. Ще взема един чай и палачинка. Понякога аз това.
9. Ще платите всичко. Вие често всичко.
10. Ще видиш преподавателя. Ти често преподавателя.

11 Довършете изреченията по модела:

А. Модел: Обикновено **закусвам** вкъщи и сега **ще закуся**.

1. Понякога отварям прозореца и сега ще го
2. Често ходя в кафето и сега ще
3. Милена винаги закъснява и сега ще
4. Обикновено студентите отговарят на учителя и сега ще
5. Често плащаме в брой, но сега няма да
6. Георгиос винаги купува билети от агенцията и сега ще оттам.
7. Вие често поръчвате вино и сега ще

Б. Модел: Понякога студентите **не отговарят** на преподавателя.
Днес трябва да отговорят.

1. Обикновено Милена не идва на срещите. Днес трябва да
2. Често не лягам рано. Днес трябва да
3. Понякога преподавателят не дава домашно. Днес трябва да
4. Винаги се връщаш късно. Днес трябва да рано.
5. Никога не давам тетрадката си. Днес трябва да я
6. Вие обикновено не питате много. Днес трябва да

В. Модел: Обикновено **влизам** в кафенето и сега **искам да вляза**.

1. Често излизам на разходка и сега искам да
2. Понякога ставаме рано и днес искаме да рано.
3. Те винаги затварят вратата и днес искат да я
4. Ти винаги сядаш до прозореца и днес искаш да там.
5. Борис често поръчва кроасан и днес иска да същото.
6. Те винаги четат менюто и днес искат да го

Г. Модел: **Не отварям** винаги прозореца.

Днес **мога да отворя** прозореца.

1. Всяко лято отиваме на море.	Това лято можем да пак.
2. Петя не излиза често вечер.	Тази вечер тя може да
3. Студентите идват ли винаги навреме?	Да, идват, но днес не могат да
4. Ти винаги ли тръгваш рано?	Да, но днес не мога да
5. Ние обикновено поръчваме сандвичи.	Днес можем да кифли.
6. Той се обажда винаги.	Днес не може да се

12 Попълнете с глаголи от свършен или от несвършен вид:

1. Аз трябва да (купувам/купя) кафе, бисквити и захарин.
2. Обикновено те (поръчам/поръчвам) бира с пържени картофки.
3. Понякога той (плащам/платя) с кредитна карта.
4. Те искат да (влизам/вляза) в този ресторант.
5. Понякога аз (закуся/закусвам) късно, към 11 часа.
6. Вие можете да (изляза/излизам) от залата.
7. Те ще (идвам/дойда) в 5 часа за чая.
8. Ние често (идвам/дойда) без домашна работа.
9. Вие винаги (закъснея/закъснявам) за лекции.
10. Ти можеш да (отговоря/отговарям) на този въпрос.
11. Тя ще (давам/дам) книгата на Боби.
12. Ние трябва да (чакам/почакам) преподавателката.

Разбирате ли?

Най-добрият ми приятел

- Петя:** Днес свободен ли си?
Иво: Заеж съм сутринта. Трябва да отида при Майк и да му помогна.
Петя: За какво?
Иво: Трябва да пренесем багажа му в новата квартира. Искаме да вземем такси, ще свършим за 2-3 часа. След това мога да дойда при тебе.
Петя: Довечера вкъщи ще дойдат приятелите ми и трябва да напазарувам.
Иво: Аха, значи ще има парти! Аз не съм ли сред приятелите ти? Защо още нямам покана?
Петя: Ти си най-добрият ми приятел. Без тебе няма да се справя. Искам да купим заедно продуктите и напитките.

На обяд в ресторанта

Георгиос, Майк, Петър и Мария решават днес да обядват в ресторанта до университета. Петър пита сервитьорката:

Госпожице, имате ли свободна маса в градината?

Сервитьорката: Да, заповядайте! Ето менюто.

След като приятелите си избират какво ще поръчат, сервитьорката идва.

Мария: На мене ми дайте една мешана салата, пилешки филенца със синьо сирене и една препечена филия черен хляб. За пиене може да ми донесете една малка бутилка газирана вода.

Георгиос: За мене салатата да бъде шопска, ако обичате. Дайте ми едни задушени картофи с кашкавал, а за десерт – една мелба с киви. За пиене ми донесете една голяма бира „Загорка“.

Майк: Предпочитам доматиена салата със сирене и босилек. Аз обичам българска скара, затова на мене може да ми донесете едно кюфте и две кебапчета с пържени картофи и ще пия чаша червено вино.

Сервитьорката: А за Вас какво ще бъде?

Петър: Аз ще поръчам един таратор и порция сармички с лозов лист. За пиене ще Ви помоля да ми донесете един натурален сок от ананас с две бучки лед.

Запомнете!

мешана салата
пилешки филенца
препечена филия
задушени картофи

доматиена салата
българска скара
сармички с лозов/зелев лист
натурален сок

пържени картофи
таратор
може да ми донесете
на мене ми дайте

Фонетични задачи

I. Относителните прилагателни имена не се степенуват – с частиците *пò-* и *на̀й-*:

домàтен
картòфен
рѝбен
гь̀бен

б̀ългарски
соф̀ийски
тѐлешки
пѝлешки

я̀бълков
ор̀ехов
ло̀зов
плòдов

II. Изпадане (елизия) на гласните /-e-/ и /-ъ-/ между съгласни в красловни срички:

/-e-/ /-с/ ~~е~~ с-/

1) при прилагателни имена с наставки -ен, -нен:

з̀имен – з̀имна, з̀имно, з̀имни
з̀имния(т), з̀имната, з̀имното;
пò-, на̀й-) прѝятен, прѝятна;
сезòнен – сезòнна, сезòнно, сезòнни
сезòнния(т), сезòнната, сезòнните;
пò-, на̀й-) р̀анен – р̀анна, р̀анно, р̀анни;

2) при съществителни имена:

про̀зòрец – про̀зòрци,
унг̀арец – унг̀арци;

/-ъ-/ /-с/ ~~ъ~~ с-/

1) при прилагателни имена и наречия:

(пò-, на̀й-) доб̀ър – доб̀ра, доб̀ро, доб̀ри
(пò-, на̀й-) доб̀ре
(пò-, на̀й-) доб̀рият, доб̀рата, доб̀рото,
доб̀рите;

2) при местоимения:

как̀ъв – как̀ва, как̀во, как̀ви.

3) при съществителни имена:

Пèтър – Пèтре, Петрòв,
Димит̀ър – Димит̀ре, Димит̀рòв;

Без изпадане (елизия):

домàтен, домàтена, домàтено, домàтени
домàтения(т), домàтената, домàтеното,
домàтените;
солèн, солèна, солèно, солèни
солèния(т), солèната, солèното, солèните;

червèн, червèна, червèно, червèни;
червèният, червèната, червèното,
червèните;
(пò-, на̀й-) студèн, студèно, студèни;
студèния(т), студèната, студèното,
студèните

Напишете формите на прилагателните имена с изпадане на /-e-/ или /-ъ-/ – внимавайте при тези, които не се степенуват:

свобòден	удòбен
кь̀сен	снѐжен
гладèн	чèрен
интерèсен	сла̀дък
днèвен	лèсен
свèтъл	тр̀уден
дъждòвен	модèрен
мàльк	èсенен
сь̀ботен	светòвен
разл̀ичен	тòчен

Граматика

I. Образуване на относителни прилагателни имена от съществителни

Съществително име		Прилагателно име
захар		захарен, захарна, захарно, захарни
сол		солен, солена, солено, солени
домат	+ ЕН	доматен, домати, домати, домати
картоф		картофен, картофена, картофено, картофени
салата		салатен, салатена, салатено, салатени
пиле		пилешки, пилешка, пилешко, пилешки
агне	+ ШКИ	агнешки, агнешка, агнешко, агнешки
теле		телешки, телешка, телешко, телешки
свиня		свински, свинска, свинско, свински
България	+ СКИ	български, българска, българско, български
ябълка		ябълков, ябълкова, ябълково, ябълкови
портокал		портокалов, -а, -о, -и
шоколад	+ ОВ	шоколадов, -а, -о, -и
ананас		ананасов, ананасова, ананасово, ананасови
орех		орехов, орехова, орехово, орехови

II. Безлична употреба на МОЖЕ

МОЖЕ

да закуси в сладкарницата
 да дойдат утре
 да поръчаме такси
 да ми покажете тази книга
 да работиш цял ден
 да чета в библиотеката

III. Пълни форми на винителните и дателните лични местоимения

Именителен падеж	Винителен падеж	Дателен падеж
аз	мене (ме)	на мене (ми)
ти	тебе (те)	на тебе (ти)
той	него (го)	на него (му)
тя	нея (я)	на нея (й)
то	него (го)	на него (му)
ние	нас (ни)	на нас (ни)
вие	вас (ви)	на вас (ви)
те	тях (ги)	на тях (им)

IV. Числителни бройни имена от 100 нагоре

101 сто и едно	999	деветстотин деветдесет и девет
200 двеста	1000	хиляда
300 триста	2000	две хиляди
400 четиристотин	3000	три хиляди
500 петстотин
600 шестстотин	1 000 000	един милион
700 седемстотин	1 000 000 000	един милиард
800 осемстотин		
900 деветстотин		

Упражнения

1. Образувайте относителни прилагателни имена:

Модел: Месо от агне – агнешко месо

1. Месо от пиле –	6. Мляко от крава –
2. Месо от теле –	7. Мляко от бивол –
3. Месо от свиня –	8. Мляко от коза –
4. Месо от овца –	9. Сирене от овца –
5. Мляко от овца –	10. Сирене от крава –

2 **Образувайте относителни прилагателни имена от следните съществителни:**

Модел: Днес има супа от картофи. – Може да ми донесете картофена супа.

1. Днес има салата от домати. – Може да ми донесете
2. Днес има пюре от картофи. – Може да ми донесете
3. Днес има супа от домати. – Може да ми донесете
4. Днес има супа от пиле. – Може да ми донесете
5. Днес има пюре от домати. – Може да ми донесете
6. Днес има кюфтета от картофи. – Може да ми донесете
7. Днес има супа от риба. – Може да ми донесете
8. Днес има пюре от зеленчуци. – Може да ми донесете
9. Днес има супа от гъби. – Може да ми донесете
10. Днес има деликатеси от морето. – Може да ми донесете

Модел: Днес има пържола от пилешко месо. – На мене ми дайте пилешка пържола.

1. Днес имаме филенца от пилешко месо. – На мене ми дайте
2. Днес имаме пържола от свинско месо. – На мене ми дайте
3. Днес имаме шишчета от пилешко месо. – На мене ми дайте
4. Днес имаме шницел от телешко месо. – На мене ми дайте
5. Днес имаме супа от агнешко месо. – На мене ми дайте
6. Днес имаме котлети от телешко месо. – На мене ми дайте
7. Днес имаме сарми с лозов лист. – На мене ми дайте
8. Днес имаме сарми със зелев лист. – На мене ми дайте

Модел: Този шейк е с банани. – Обичам бананов шейк.

1. Този шейк е с мляко. – Обичам
2. Този сок е от плодове. – Обичам
3. Този сок е от ягоди. – Обичам
4. Този сок е от портокал. – Обичам
5. Тази ракия е от грозде. – Обичам
6. Тази ракия е от сливи. – Обичам

7. Този сок е от малини. – Обичам
8. Това сладко е от къпини. – Обичам
9. Този сок е от ябълки. – Обичам
10. Този сок е от домати. – Обичам
11. Тази торта е от шоколад. – Обичам
12. Този пай е от орехи. – Обичам
13. Този сок е от зеле. – Обичам

3 **Работете по модела:**

Модел: Той пече пиле.

Искаш ли печено пиле?

1. Той пържи картофи. Искаш ли
2. Той ще задуши зеленчуци. Искаш ли
3. Той препича филийки. Искаш ли
4. Той пържи кюфтета. Искаш ли
5. Той пече картофи на фурна. Искаш ли
6. Той панира кашкавал. Искаш ли
7. Той вари яйца. Искаш ли

4 **Попълнете празните места, за да образувате безлични конструкции с може и не може:**

Модел: Може ли да седнем?

– Да, може да седнете.

1. Може ли да ни дадете менюто? – Да,
2. Може ли да поръчаме? – Да,
3. Може ли да закусим? – Не,
4. Може ли да ми донесете бутилка газирана вода? – Не,
5. Може ли да изберете вино? – Да,
6. Може ли да работя до късно? – Да,
7. Може ли да обядват в ресторанта? – Не,
8. Може ли да поръча десерт? – Да,

5 Отговорете какво **МОЖЕ** и какво **НЕ МОЖЕ** да правите в час по български език! Напишете пет изречения по модела:

МОЖЕ да

седна
чета
пушаслушам
вляза
си починапиша
превеждам
стоя

НЕ МОЖЕ да

пея
играя
свиряям
пия
спя

Модел: **Може да чета**, но **не може да дъвча** дъвка.

.....

.....

.....

.....

.....

6 Отговорете на въпросите по модела:

Модел: **Сервитьора** ли търсиш?

- Да, **него**.

1. Преподавателката ли търсиш? - Да,
2. Нас ли търсиш? - Да,
3. Вас ли търсят? - Да,
4. Детето ли търсиш? - Да,
5. Приятелите си ли търсиш? - Да,
6. Мене ли търсиш? - Да,
7. Тебе ли търсят? - Да,
8. Петър, Майк и Георгиос ли търсиш? - Да,
9. Мария ли търсите? - Да,

7 Отговорете на въпросите по модела:

Модел: **На сервитьора** ли поръчваш?

- Да, **на него**.

1. На Георгиос и Майк ли носите салати? - Да,
2. На Мария ли говориш? - Да,
3. На менюто ли пише? - Да,

4. На мене ли поръчваш? - Да,
5. На Петър ли се обаждаш? - Да,
6. На мене и на Мария ли носиш салати? - Да,
7. На вас ли отговарям? - Да,
8. На тебе ли нося учебника? - Да,

8 Попълнете празните места с подходящите пълни форми на дателните и винителните лични местоимения:

1. На Мария ли махаш с ръка? - Да,
2. Нас ли викаш? - Да,
3. Вас ли виждам? - Да,
4. За тебе ли е шопската салата? - Да,
5. За мене ли е мешаната салата? - Да,
6. С Петър и Майк ли отивате на ресторант? - Да,
7. Приятелите ли си викаш? - Да,
8. На сервитьора ли говориш? - Да,

9 Напишете с думи:

963

433

201

124

666

1001

2030

6529

1 320 000

4967

15 312

23 021

56 738

10 Попълнете празните места:

1. В София живеят около (2 000 000) души.
2. Всяка година около (350) души учат български език в университета.
3. Българските студенти в СУ са около (25 000) всяка година.
4. България съществува от (1300) години.
5. Разстоянието между София и Варна е (535) километра.
6. Градината на сем. Петрови дава (965) килограма ябълки годишно.

11 А. Прочетете текста от сп. „За хората“, 27 август 2005 г., с. 20–21:

Таормина е в Сицилия и е едно от най-красивите места в света.

Най-вкусната пица ще ти сервират момчетата в „Трокадеро“. Препоръчвам и рибния ресторант, чийто собственик е Лоренцо, роден в Ню Йорк. Атмосферата тук е като във филма „Кръстникът“. А спагетите с трюфели определено си заслужават пътя до Сицилия.

Между 13 и 16 часа, т.е. в обедното време, трябва само да ядеш и да пиеш от силното сицилианско вино. През тези часове няма хора по улиците и е невъзпитано да правиш нещо друго. Следобед – кафе, само еспресо, и никога чай.

(автор Евгени Братанов, адаптиран текст)

Б. Разкажете за любимите си ресторанти! Какво е предпочитаното ви меню?

.....

.....

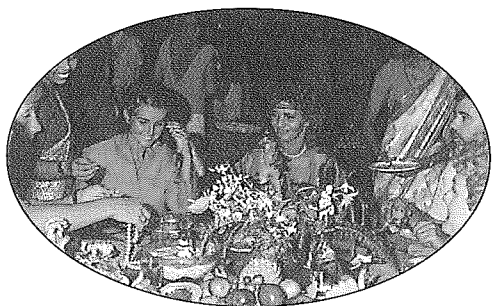
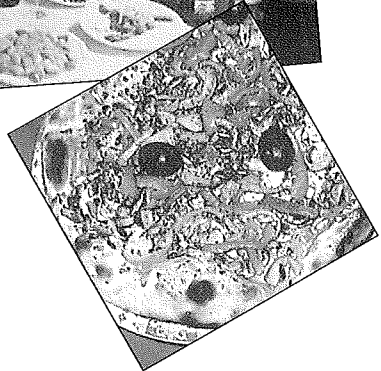
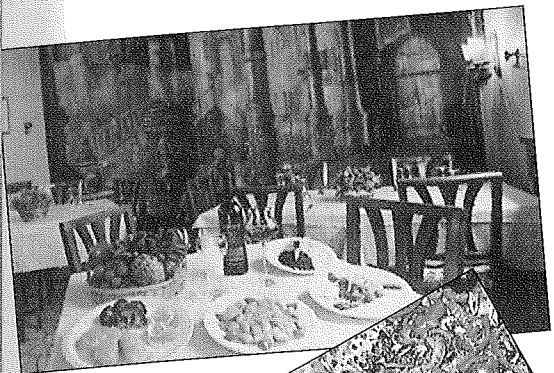
.....

.....

.....

.....

.....

Разбирате ли?

МЕНЮ

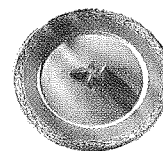
Салати

Шопска салата
Мешана салата
Овчарска салата
Зелена салата с варени яйца
Доматена салата с босилек
Снежанка
Руска салата
Кьополу
Картофена салата с лук
Морска салата асорти

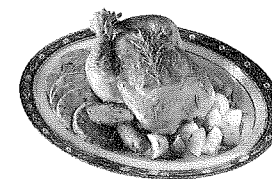
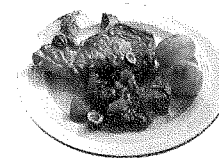
Супи

Боб чорба
Шкембе чорба
Рибена чорба
Таратор
Пилешка супа
Супа топчета
Телешко варено
Супа със зеленчуци
Крем супа от гъби

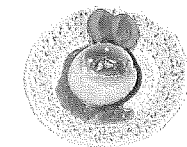
Ястия

Кюфтета на скара
Кебапчета на скара
Мешана скара
Пържола
Шишчета
Печено пиле
Панирани пилешки хапки
Телешко филе на скара
Телешки медальон с гъби
Пълнени чушки
Дроб сарма
Мусака
Гювеч

Гарнитура

Пържени картофи
Ориз със зеленчуци
Задушени картофи
Картофено пюре
Задушени зеленчуци

Десерти

Флорова торта
Шоколадова торта
Торта гараш
Ябълков пай
Орехов пай
Палачинки с шоколад
Палачинки с мед и орехи
Сладолед
Мелба
Флорова салата
Крем карамел

Напитки

Алкохолни

Водка
Ракия
Джин
Уиски
Коняк
Кампари
Мартини
Узо
Ликьори

Вина

Червени:
Мерло
Гъмза
Каберне
Розе
Бордо

Бели:
Шардоне
Савиньон бланк
Траминер
Шампанско

Бира

Загорка
Каменица
Стела артоа
Туборг
Пилзен
Старопрамен
Бекс

Безалкохолни

Кока кола
Фанта
Лимонада
Минерална вода
Сода
Тоник
Битер лимон
Швепс
Натурални сокове

Моят работен ден

- Ани:** Майк, харесва ли ти животът в България?
Майк: Да, тук се живее по-лесно. В Англия трябва да си абсолютно точен. Там винаги се събуждам точно в 6 ч. и веднага ставам. Тук, след като чуя часовника, мога да си полежа и да стана по-късно. После отивам в банята и се мия със студена вода, даже и през зимата.
Ани: Защо със студена вода?
Майк: В Англия това е обикновено. Предпочитаме да си мием ръцете и лицето със студена вода, защото е по-здравословно.
Ани: А после какво правиш?
Майк: Щом се измия, закусвам вкъщи кроасан с кафе. А в Англия нямам време – пия кафе набързо в офиса.
Ани: В колко часа отиваш на работа?
Майк: Ако съм в Англия, трябва да отида точно в 9 ч., а в София мога да закъснея 1–2 минути. За България това е пак точно навреме.
Ани: Какво правиш след работа?
Майк: Понякога се срещам с приятели и ходим на кино или на ресторант. В Англия имам приятелка, с която се виждаме всеки ден. Много ми липсва и я чакам да дойде в София.

Запомнете!

след като чуя часовника
мога да си полежа
мия се със студена вода
мия си ръцете и лицето
срещам се с приятели

по-късно
по-здравословно
набързо
обикновено
щом се измия

понякога
всеки ден
много ми липсва
виждаме се
точно навреме

Фонетични задачи

I. Редувания на съгласни и гласни:

1) /-к-/ : /-ц-/ в множествено число на съществителни имена:

речник – речници
ученик – ученици
поляк – поляци

пътък – пътци
ръка – ръце;

2) /-к-/ : /-ч-/ при глаголи:

съблекà
съблечèш
да се съблечè
съблечèm
съблечèте
съблекàт
съблечй – съблечèте!

3) /-г-/ : /-ж-/ при образуване на прилагателни имена: сняг – снèжен, -жна, о, и
услùга – услужлив, а, о, и

4) /-е-/ : /-й-/ в множествено число на съществителни имена:
китаец – кита̀йци, европеец – европèйци, индйец – индй̀йци;

– при образуване на прилагателните имена: пèтък – пèтъчен, пèтъчна, о, и

– при образуване на умалителни същ. имена: рькà – рьчица;

II. Редуване /'а/ : /е/

– с Я, когато има ударение върху я и следващата сричка има гласните /а, ъ, о, у/ – ако липсва едно от условията, има редуване с /-е-/:

1) вèрен, в̀ярна, в̀ярно, в̀ерни;
р̀ядък – р̀ядка, р̀ядко, р̀едки;
тèхен – т̀яхна, т̀яхно, т̀ехни;

лèтен – л̀ятна, л̀ятно, л̀етни;
всèки – вс̀яка, вс̀яко;

2) цв̀ят – цвèтовè, цвèтът (-а);
свèтòвен, -вна, -о, -и;

св̀ят – свèтовè, свèтът (-а),
т̀яло – т̀елà;

– пред сричка с начални /-ч-/, /-ж-/, /-й-/: мля̀ко – млèчен, -чна, -о, -и;
снй̀г – снèжен, -жна, -о, -и;
закь̀снйвам – да закь̀снèя;

3) при образуване на глаголи от свършен вид с наставка -н-: ля̀гам – да лèгна,
сй̀дам – да сèдна;

– при форми за повелително наклонение: да сля̀за – слèзете!
изля̀за – излèзете!

– при форми за спрежението: да сля̀за слèзем
слèзеш слèзете
слèзе сля̀зат

Поставете -Я- или -Е- в думите:

д...снйят, с...дат,
т...сни, вл...зте,
обл...чèте, б...ли,
л...гнем, ц...ла,

сн...жнийт, вд...сно,
гол...ма, гол...ми,
св...тòвната, сл...за,
вл...во, т...хнийт,

с...днèте, р...зък,
закь̀сн...ват, л...гай,
вл...зат, мл...чнийт,
т...лàта, цв...тен.

Граматика

I. Несвършен и свършен вид на глагола с някои наречия и съюзи

Несвършен вид		Свършен вид	
	ставам		стана
обикновено	закусвам		закуся
понякога	се мия	щом	се измия
често	закъснявам	след като	закъснея
всеки ден	пия	като	изпия
рядко	се срещам	преди да	се срещна
сега	се виждаме	когато	се видим
винаги	започвам		започна
	правя		направя

II. Възвратни глаголи в сегашно време

аз се мия	– мия се		
аз се къпя	– къпя се		
	аз се събуждам	– събуждам се	
	аз се храня	– храня се	

III. Възвратно-лични местоимения

бърша СЕ		аз СЕ мия	
бърша СИ	ръцете лицето тялото	аз СИ мия	със студена вода ръцете лицето зъбите
аз СЕ обличам (събличам)	ризата костюма пуловера блузата якето	аз СЕ обувам	маратонките обувките чорапите дънките
аз СИ обличам (събличам)		аз СИ обувам	
обичаме се уважаваме се срещаме се	виждаме се целуваме се помагаме си	разказваме си пишем си даваме си	

Упражнения

1 Поставете формите на глаголите в свършен вид:

- A. *Могел:* Майк се мие. – Щом се измие, какво прави?
1. Майк закусва. – Щом, какво прави?
 2. Майк пие кафе. – Щом кафето, какво прави?
 3. Майк се събужда. – Щом, какво прави?
 4. Майк става. – Щом, какво прави?
 5. Майк чува часовника. – Щом часовника, какво прави?
 6. Майк отива в банята. – Щом в банята, какво прави?
 7. Майк отива на работа. – Щом на работа, какво прави?
 8. Майк се среща с приятели. – Щом с приятели, къде отива?
 9. Майк влиза в ресторанта. – Щом в ресторанта, какво прави там?

B. *Могел:* Майк се събужда и става. – След като се събуди, той става, нали?

1. Майк чува часовника и става веднага. – След като часовника, той, нали?
2. Майк отива в банята и се мие. – След като в банята, той, нали?
3. Майк се мие и закусва. – След като, той, нали?
4. Майк става и пие кафе. – След като, той кафе, нали?
5. Майк закусва и отива на работа. – След като, той на работа, нали?
6. Майк отива на работа и работи. – След като на работа, той, нали?

B. *Могел:* Майк се събужда. Като се събуди, той става.

1. Майк става. Като, той отива в банята.
2. Майк отива в банята. Като в банята, той се мие.
3. Майк се мие. Като, той се облича.
4. Майк се облича. Като, той закусва.
5. Майк закусва. Като, той отива на работа.
6. Майк отива на работа. Като, той вижда колегите си.
7. Майк вижда колегите си. Като колегите си, той ги поздравява.
8. Майк поздравява колегите си. Като колегите си, той започва работа.

Г. Модел: Ани закусва и излиза.

1. Аз се мия и се обличам.
2. Те чуват часовника и стават.
3. Ние се срещаме с приятели и се разхождаме.
4. Майк закусва и отива на работа.
5. Ти пиеш кафе и излизаш.
6. Вие мислите и отговаряте.
7. Ани поръчва и плаща.
8. Аз отварям прозореца и сядам.
9. Ти се събличаш и лягаш.

Преди да излезе, Ани закусва.

- Преди да
- Преди да
- Преди да
- Преди да
- Преди да
- Преди да
- Преди да
- Преди да
- Преди да

Д. Модел: Майк закъснява и се извинява.

1. Вие ставате и се миете.
2. Майк и Ани се срещат и ходят на кино.
3. Ти се събуждаш и пиеш кафе.
4. Ние затваряме вратата и тръгваме.
5. Аз излизам и се качвам на автобуса.
6. Тя чува часовника и става.
7. Ние се срещаме и се целуваме.
8. Майк и Мария си поръчват храна и говорят.

Когато закъснее, той се извинява.

- Когато
- Когато
- Когато
- Когато
- Когато
- Когато
- Когато

2 Поставете формите на глаголите в несвършен вид:

Модел: Днес Майк **ще чуе часовника и ще стане,** нали?

Не зная. **Обикновено Майк чува часовника и става.**

1. Днес тя ще се събуди и ще закуси, нали?
Да, тя винаги
2. Днес вие ще се облечете и ще отидете на работа, нали?
Да, всеки ден ние
3. Днес вие ще се срещнете с приятели и ще отидете на ресторант, нали?
Да, ние често
4. Днес ти ще закусиш и ще тръгнеш за работа, нали?
Да. Винаги

5. Днес ще изпиеш чая и ще изядеш препечените филийки, нали?

Да. Често

6. Днес ще напишете домашното си и ще отидете на лекции, нали?

Да, ние винаги

3 Попълнете празните места с подходящите форми на свършените глаголи – стана, закъснея, отида, чуя, изпия, дам:

1. Като, трябва да се извините.
2. Щом кафето си, тя измива чашата си.
3. След като, отивам в банята.
4. Преди да на лекции, пием кафе в двора на университета.
5. Преди да домашното на преподавателя, ела да ти го проверя!
6. Щом часовника, ставам и правя гимнастика.

4 Попълнете празните места с подходящите форми на глаголите от несвършен или свършен вид:

Модел: Често ставам рано (ставам, стана).

1. Щом, какво ще правиш? (излизам, изляза)
2. Като от лекции, Майк ще учи. (връщам се, върна се)
3. Обикновено Майк кафе, след като (пия, изпия; мия се, измия се).
4. След като, вие винаги (ставам, стана; закусвам, закуся).
5. Ние рядко за лекции (закъснявам, закъснея).
6. Те всеки ден (срещам се, срещна се).
7. Когато тя, той салатите (закъснявам, закъснея; поръчвам, поръчам).
8. Преди да, Ани (излизам, изляза; обличам се, облека се).

5 Работете по модела:

Модел: Бършеш ли се? – Да, бърша се. А ти? – И аз се бърша.

1. Миете ли се? – Да, А Ани? – И
2. Юлия къпе ли се? – Да, А Майк? – И
3. Хранят ли се на ресторант? – Да, А ти? – И
4. Срещаме ли се често? – Да, А те? – И
5. Обличате ли се по модата? – Да, А аз? – И
6. Виждат ли се често? – Да, А ти и Майк? – И
7. Детето събужда ли се? – Да, А ти? – И

6 Попълнете празните места с подходящи глаголи – обличам си, обувам си, слагам си, мия си, бърша си, реша си:

Модел: Аз имам нова рокля.

Какво правиш?

Аз си обличам роклята.

Обличам си роклята.

1. Петър има нови обувки.
Какво прави?	Той обувките.
..... обувките.
2. Ива и Мая имат модерни блузи.
Какво правят?	Те блузите.
..... блузите.
3. Аз имам шапка.
Какво правиш?	Аз шапката.
..... шапката.
4. Вие имате паста за зъби.
Какво правим?	Вие зъбите.
..... зъбите.
5. Мария има сапун.
Какво прави?	Тя ръцете.
..... ръцете.
6. Ти имаш кърпа.
Какво правя?	Ти лицето.
..... лицето.
7. Аз и Майк имаме гребени.
Какво правите?	Ние косите.
..... косите.

7 Работете по модела:

Модел: Ани, какво правиш?

Какво си миеш?

Мия се.

Мия си зъбите.

Какво прави Майк?	
Какво си <u>бърше</u> ?	лицето.
Какво правят студентите?	
Какво си <u>обличат</u> ?	якетата.
Какво правите?	
Какво си <u>миете</u> ?	ръцете.
Какво правиш?	
Какво си <u>събличаш</u> ?	пуловера.
Какво прави Мария?	
Какво си <u>обува</u> ?	маратонките.

Какво правиш?	
Какво си <u>решиш</u> ?	косата.
Какво правят?	
Какво си <u>обличат</u> ?	ризите.

8 Попълнете празните места с възвратно-личните местоимения *се* или *си*:

Модел: Мия **се** в банята. Мия **си** ръцете. Срещаме **се** често. Пишем **си** писма.

- Мия лицето със сапун.
- Стефан бърше косата след баня.
- Обикновено те събуждат в 7 часа.
- Ние често храним в ресторант.
- Тя винаги обува червените обувки за късмет.
- Вие късно вечер ли прибирате?
- Сутрин ти събличаш пижамата и обличаш роклята.
- Мария облича бързо, защото закъснява.
- Често виждам с Иван.
- Всеки ден те чуват по телефона.
- Всяка вечер приготвяме спагети с доматиен сос.
- Момичетата често разменят дрехите и разказват тайни.
- Пригответе за кино! Ще закъснеем. Подайте билетите!

9 Посочете грешките в изреченията:

- Студентите се дават тетрадките на преподавателката.
- Ти се миеш зъбите и си бършеш лицето.
- Той си обува и си облича.
- Майк си пише домашните редовно.
- Вие се обувате обувките.
- Детето се реши косата.

Разбирате ли?

Георгиос отива на дискотека

Тази вечер Георгиос ще ходи на дискотека с приятелите си. Най-напред влиза в банята и се къпе. След като се изкъпе, връща се в стаята, за да избере какво да си облече. Синята му риза е нова, но той предпочита по-удобна дреха – избира черната си тениска. Обува си дънките и маратонките „Пума“. С тях се чувства най-добре. След като се облече, оглежда се в огледалото. Трябва само да се срещне. Вече е готов и излиза.

Ани и Петър отиват в супермаркета. Трябва да купят много неща. Довечера ще празнуват с колеги първия си студентски празник.

Ани: Откъде да започнем – от продуктите или от напитките?

Петър: Да започнем от продуктите! Ела първо на щанда за колбаси! Виж какво има и избери!

Ани: Ще вземем две луканки, малко филе „Елена“, сух салам и повече шунка за сандвичите.

Петър: Ани, не забравяй за сандвичите кутия пастет и кутия аншоа!

Ани: Трябва да вземем майонеза, готови салати и хайвер.

Петър: Купи няколко вида сирена!

Ани: Най-добре е синьо сирене, топено сирене, пушено сирене и ементал.

Петър: Сложи ги в количката! Аз отивам да взема напитките.

Ани: И аз идвам след малко, но преди това ще взема хлебчета за сандвичите. Чакай ме! Не избирай без мене!

На щанда за напитки:

Продавачката: Какво желаете, моля?

Петър: Моля, дайте ни две финландски водки, един джин и две бутилки бяло вино!

Ани: Взemi и няколко бутилки „Туборг“! Ще купим повече минерална вода, тоник, кока-кола и няколко натурални сока.

Петър: Пиенето е достатъчно, а за ядене може да купим и малко плодове.

Запомнете!

Не забравяй!

Купи няколко вида сирена!
повече минерална вода

Чакай ме!

малко плодове
Не избирай без мене!

пиене

ядене

I. Подвижно ударение в различните словоформи на думите:

1) при образуване на съществителни имена от числителни имена:

сѐдем – седмица

шѐст – шестйца;

2) в множествено число на съществителни имена от мъжки и среден род и при членуване:

мъж – мъжѐт – мъжѐ,

цвѐте – цветя,

град – градѐт – градовѐ,

оглѐдало – огледала,

сняг – снегѐт – снеговѐ;

мляко – млека;

– при членуване на числителни имена:

пѐт – петѐ,

дѐсет – десѐте;

3) при членуване на съществителни имена от женски род:

прѐлет – пролетѐ,

сѹтрин – сутринѐ,

мйсьа – мисльѐ;

4) при формите за повелително наклонение:

отвѐря – отвори!

да запѐмня – запомни!

слѐжа – сложи!

II. Обеззвучаване на звучни съгласни в позиции пред беззвучни съгласни:

$$\dots -C_{зв} C_{беззв} \dots = -2C_{беззв}$$

изпит [йспит]

мъжки [мъшки]

вчѐра [фчѐра]

безпокоя [беспокоя]

слѐдко [слѐтко]

всѐки [фсѐки]

чѹвствам [чѹфствам]

рѹдко [рѹтко]

вкѹщи [фкѹщи]

изкѹпя [искѹпя]

тетрѐдка [тетрѐтка]

овчѐрски [офчѐрски]

любовтѐ [любофтѐ]

обѹвка [обѹфка]

автобѹс [афтобѹс]

яжте [яште]

вѐдка [вѐтка]

хлѐбчета [хлѐпчета]

абсолютно [апсолютно]

слѐзте [слѐсте]

финлѐндски [финлѐнтски]

безтѐбе [бестѐбе]

средприятѐли [срѐтприятѐли]

Поставете ударенията в думите:

Сѐфия – софййски,

сладко – сладка,

сняг – снежен,

девет – деветѐ,

казвам – кажи,

да срещна – срещни!

мляко – млечен,

чета – прочѐти,

да заведе – заведи!

да затворя – затвори!

да стана – стани!

да се срѐща – срѐши се!

да напѹля – напѹли!

нещо – неща,

есен – есѐнта.

Граматика

I. Обобщение на вид на глагола

Несвършен вид		Свършен вид	
	забравям	няма да	забравя
Винаги	запомням	ще	запомня
Рядко	чакам	трябва да	почакам
Обикновено	избирам	мога да	избера
Понякога	слагам	искам да	сложам
Много пъти	чувам	щом	чуя
Никога не	пия	като	изпия
	ям	преди да	изям

II. Повелително наклонение – прости форми

2 лице	Окончания	
	след съгласна	след гласна
ед.ч.	-и	-й
мн.ч.	-ете	-йте

1. Образуване

Изявителни форми	Повелителни форми	
	Положителни форми	Отрицателни форми
чета	чети	не чети
четем	четете	не четете
пиша	пиши	не пиши
пишем	пишете	не пишете
свиря	свири	не свири
свирим	свирете	не свирете
чакам	чакай	не чакай
чакаме	чакайте	не чакайте
питаю	питай	не питай
питаем	питайте	не питайте
обядвам	обядвай	не обядвай
обядваме	обядвайте	не обядвайте
мия	мий	не мий
мием	мийте	не мийте

2. Положителни и отрицателни форми

Положителна форма	Отрицателна форма	Невъзможно
донеси донесете	не донесай не донесайте	не донеси не донесете
закуси закусете	не закусвай не закусвайте	не закуси не закусете
плати платете	не плащай не плащайте	не плати не платете
облечи облечете	не обличай не обличайте	не облечи не облечете
стани станете	не ставай не ставайте	не стани не станете
кажи кажете	не казвай не казвайте	не кажи не кажете

3. Глаголи с неправилни форми за повелително наклонение

съм – бъди, бъдете	отида – иди, идете	държа – дръж, дръжете
видя – виж, вижте	дойда – ела, елате	изляза – излез, излезте
ям – яж, яжте	вляза – влез, влезте	дам – дай, дайте
		сляза – слез, слезте

III. Вид на глагола и повелителни форми

Положителна форма		Отрицателна форма	
свършен вид един път	несвършен вид много пъти	свършен вид	несвършен вид
отвори	отваряй	–	не отваряй
кажи	казвай	–	не казвай
ела	идвай	–	не идвай
иди	отивай	–	не отивай
излез	излизай	–	не излизай
дай	давай	–	не давай
нормално	силна заповед (настоятелно!)		

IV. Отглаголни съществителни имена на -НЕ:

ям – ядене	пия – пиене	пиша – писане	чета – четене	уча – учене
------------	-------------	---------------	---------------	-------------

Упражнения

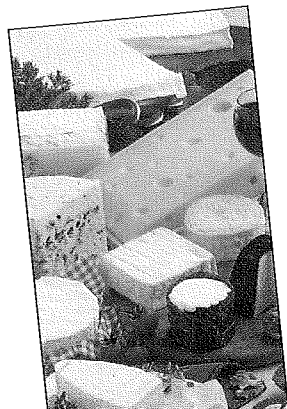
1 Употребете формите на глаголите за свършен или несвършен вид:

1. След като, аз излизам. (ставам/стана)
2. Щом като, пия кафе. (събуждам се/събудя се)
3. Майк рядко часовника сутрин. (чувам/чуя)
4. Обикновено, след като се измия. (закусвам/закуся)
5. Ние искаме да пресни зеленчуци. (избирам/избера)
6. Те могат да на опашката. (чакам/почакам)
7. Много пъти Ани пастета за сандвичите. (забравям/забравя)
8. Вие никога не списъка с продуктите. (запомням/запомня)
9. Аз трябва да от колбасите. (започвам/започна)
10. Преди да в супермаркета, ти трябва да си вземеш парите. (отивам/ отида).

2 Попълнете празните места, като употребите формата за свършен или несвършен вид на подчертания глагол:

Модел: Петър и Ани обикновено отиват в супермаркета и днес ще отидат, за да пазаруват за празника.

1. Те рядко много неща, но днес трябва да купят много продукти.
2. Понякога те купуват напитките, но днес искат да първо продуктите за партито.
3. Ани никога не продукти от месо, но днес трябва да избере различни неща за гостите.
4. Преди да две луканки, филе, салам и шунка, Ани взема сирена.
5. Ани винаги забравя кутиите с пастет и с аншоа, но днес няма да ги
6. Петър иска да сирена, но ще купи и различни напитки.
7. Щом бутилките в количката, Петър слага и сирената отгоре.
8. Преди да напитките, Ани взема хлебчета за сандвичите.
9. Петър много пъти напитките сам, но сега иска да ги избере с Ани.

3 Работете по модела:

Модел: Какво да правя? (чета)
А ние?

– Чети!

– И вие четете!

1. Какво да правя? (свирия) –
- А ние? – И вие
2. Какво да правя? (пиша) –
- А ние? – И вие
3. Какво да правя? (взема) –
- А ние? – И вие
4. Какво да правя? (започна) –
- А ние? – И вие
5. Какво да правя? (купя) –
- А ние? – И вие
6. Какво да правя? (избера) –
- А ние? – И вие
7. Какво да правя? (сложа) –
- А ние? – И вие

4 Работете по модела:

Модел: Може ли да видя?

– Разбира се, виж! Вижете!

1. Може ли да ям? – Разбира се,!
2. Може ли да отида? – Разбира се,!
3. Може ли да вляза? – Разбира се,!
4. Може ли да дойда? – Разбира се,!
5. Може ли да изляза? – Разбира се,!
6. Може ли да сляза? – Разбира се,!
7. Може ли да държа? – Разбира се,!
8. Може ли да дам? – Разбира се,!

5 Попълнете празните места с подходящи повелителни форми на глаголите:

- Много е задушно. Моля те, прозореца.
- Защо не ядете?, моля ви.
- Честит рожден ден! здрава и щастлива!
- в 5 часа. Ще те чакам.
- Ади, ще паднеш от дървото., ако обичаш.
- Госпожо, може ли да вляза? – Да,
- Питам те нещо! ми!
- Искам да се видим. ми се по телефона.
- Може ли да сложа книгата на масата? – Да, я.
- Не разбирам това упражнение. ми го.
- Вие имате два учебника. единия!
- Студено е. си нещо!
- Топло е. си жилетката!
- Ти си много далече. тук!
- Вие закъсняхте един час. навън!
- Позволете да останем в час! – Добре, и седнете!
- Нямаш домашна работа. домашната работа.
- сега, за да не се явяваш на изпит през септември.

обадя

слож

отговоря

отворя

гойда

ям

съм

вляза

сляза

обясня

гам

изляза

съблека

облека

напиша

чета

6 Работете по модела:

Модел: Защо не отиваш?

Отивай!

А вие защо не отивате?

Отивайте и вие!

1. Защо не пазаруваш?	4. Защо не купуваш?
А вие защо не пазарувате?	А вие защо не купувате?
2. Защо забравяш? Не	5. Защо не вземаш?
А вие защо забравяте? Не	А вие защо не вземате?
3. Защо не избираш?	6. Защо не слушаш?
А вие защо не избирате?	А вие защо не слушате?

7 Попълнете празните места по модела:

Модел: Да отида ли в супермаркета? – Да, **иди!**
 А аз? – Не, **не отивай!**
 А ние? – И **вие не отивайте!**

1. Да закуся ли? – Да,	5. Да вляза ли? – Да,
А аз? – Не, не	А аз? – Не, не
А ние? – И вие не	А ние? – И вие не
2. Да облека ли? – Да,	6. Да дойда ли? – Да,
А аз? – Не, не	А аз? – Не, не
А ние? – И вие не	А ние? – И вие не
3. Да стана ли? – Да,	7. Да дам ли? – Да,
А аз? – Не, не	А аз? – Не, не
А ние? – И вие не	А ние? – И вие не
4. Да кажа ли? – Да,	8. Да платя ли? – Да,
А аз? – Не, не	А аз? – Не, не
А ние? – И вие не	А ние? – И вие не

8 Допълнете изреченията с повелителните форми на глаголите:

Модел: Затвори прозореца!

Веднага го затваряй!

1. Излез навън!	Веднага
2. Дай ми молива!	Веднага го
3. Каж ми телефонния му номер!	Веднага го
4. Отвори вратата!	Веднага я
5. Ела тук!	веднага!
6. Стани от стола!	веднага!
7. Платете си сметката!	веднага!
8. Обуй си обувките!	ги веднага!
9. Слезте на земята!	Веднага
10. Отговори ми къде беше!	веднага!

9 Работете по модела:

Модел: Купи месото!

Винаги купувай пилешко месо!

Плати сметката!

Винаги в брой!

Попитай за цената!

Винаги за цената!

Започни от продуктите!

Винаги от продуктите!

Взemi майонеза!

Винаги майонеза!

Избери колбасите!

Винаги колбасите!

Сложи сирената най-отгоре!

Винаги сирената!

Иди на щанда!

Винаги на щанда!

Дай точно пари!

Винаги точно пари!

Излез навреме!

Винаги навреме!

Влезте в супермаркета!

Често в супермаркета!

Елате на касата!

Винаги на касата!

Поръчайте два сандвича!

Винаги два сандвича!

Тръгнете по-рано!

Винаги с петнайсет минути по-рано!

Срещнете се с приятели!

Често с приятели!

10 А. Дора заминава за една седмица в Лондон. Преди да замине, тя оставя бележка на сина си Мартин. Попълнете нейните инструкции с глаголите в повелителна форма – давам, отварям, затварям, сменям, закузвам, ставам, поздравявам, мия, закъснявам:

Скъпи Марти,
Моля те, всеки ден

- точно в 6 часа;
- си зъбите;
- с кафе и кифла;
- прозореца;
- храна на котката;
- вратата на хладилника;
- съседката;
- водата на рибката;
- не за училище!!!

Б. Трансформирайте бележката така, че да е валидна само за един ден!

Скъпи Марти,
Моля те, днес

- точно в 6 часа;
- си зъбите;
- с кафе и кифла;
- прозореца;
- храна на котката;
- вратата на хладилника;
- съседката;
- водата на рибката;
- не за училище!!!

11 Отговорете на въпросите, като употребите отглаголни съществителни имена:

Модел: Защо пишеш?

Защото имам много за писане.

Защо четеш?

Защото имам много за

Защо учиш?

Защото имам много за

Защо рисуваш?

Защото имам много за

Защо решаващ задачи?

Защото имам много за

Защо не ядеш?

Има много за

Защо не пиеш?

Има много за

Защо не снимаш?

Има много за

Защо не гледаш филми?

Има много филми за

Защо не слушаш музика?

Има много музика за

Защо не готвиш?

Има много продукти за

Разбирате ли?

Гледни точки

- Мамо, хубаво нещо ли е бракът?
- Иди питай баща си! Той случи по-добър брак от мене.

Полет на мисълта

Бащата завежда детето си на гости. Стопанката на къщата казва на детето:

- Дай си ръчичката, за да ти я напълня с бадеми!
- Напълни ръката на татко!
- Но защо, момченце, не обичаш ли бадеми?
- О, много обичам, но ръката на татко е по-голяма.